

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput IV. De Volvntate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

321. Hinc deducitur, quod præsens decretum non videatur à Deo sub aliqua conditione futurum, videretur tamen sub conditione futurum in alio decreto, si Deus aliud decretum habuisset. v. g. si Deus noluissest producere Petrum, tunc ex affectu quo ferretur in negationem Petri, relucere, quod si Deus velleret producere Petrum, daret illi talia vel talia auxilia.

Argumenta adverbariorum referre non est opus. Plus enim non probant, quām quod Deus veritates illas conditionatas debeat cognoscere; quod vltro fatemur. sed negamus videri per scientiam virtualiter distinctam à præsenti decreto.

**

*

CAPUT IV.

DE VOLVNTATE DEI.

CONTROVERSIA I.

In quonam consistat actus liber voluntatis divinae.

§. PRIMVS.

Difficultas questionis exponitur.

322. **D**ari in DEO Liberum Voluntatis exercitum, fidei dogma est, cuius probationes attuli in Institutionibus. In quonam autem realiter & à parte rei consultat hoc exercitum, & à quonam Deus formaliter constitutus volens mundum, cùm potuisset nolle, est ex gravissimis, si non omnium gravissima difficultas totius Theologiae, quæ sic proponitur.

323. Vel volitio creandi mundum est adæquatè intrinseca Deo, vel non est. Si est, ergo aliiquid intrinsecum Deo potuisset non esse: ergo est aliiquid in Deo contingens: ergo illud non est Deus, sed creatura. ergo Deus perficitur intrinsecè à creatura, quod est impium dicere. Si non est adæquatè intrinseca volitio, sequitur actum liberum Dei quā liber est, non esse vitalem; imò non existere ab æterno; vel debet identificari cum aliquo negativo: quæ omnia videntur esse contra concepnum actus divini, vitalis & liberi. Eadem penitus est difficultas in Scientia libera Dei, tam Visionis, quām Scientiæ Mediae.

§. II.

Sententia Cajetani refellitur.

Opposis varijs modis expediendi præsentem difficultatem, quos aliqui tentarunt, sed verbis magis involuerunt, celebriores referam.

324. Prima sit Cajetani, i. p. q. 19. a. 2. Et 3. Et 3. p. q. 1. a. 1. afferentis, quod Deum velle alia, est perfectio voluntaria, & omnino libera, & extensiva, & non simpliciter & intensiva, quæ potuit deesse DEO, quia quod perfectio sit voluntaria, & omnino libera, est conditio diminuens rationem perfectionis, respectu ejus in quo est, quoniam significat suum oppositum non

esse imperfectionem. Quæ Cajetani verba plures (alijs tamen aliter interpretantibus) ita accipiunt, quās docuisset, Volitionem liberam Dei esse Deo superadditam realiter, saltem modaliter, quæ quidem potuisset ab æterno non esse, posito tamen quod existat, non potuit incipere in tempore, sed debuit essentialiter esse ab æterno. Quæcunque tamen fuerit mens Cajetani

325. Dicendum est, cum cæteris Theologis, actus liberos Dei non esse modum realiter superadditum Essentiae divinae. Probatur 1. ex verbis S. Bernardi annotatis in Concilio Rhemens. Credimus & confitemur, nullas omnino res, sive Relationes, sive Proprietates, sive singularitates, & alia hujusmodi, a deesse DEO, quæ sint ab æterno, & non sint DEVS. quæ verba putat Arriaga de solis attributis necessarijs ex mente S. Bernardi prolati esse, additum alia, quæ quām frivola sint, ostendit P. Aldrete. dñp. 9. s. 1. a. n. 7.

326. Probatur. 2. Illa entitas modalis, cùm esset realiter distincta, esset creatura: ergo vel substantia vel accidens: non primum: esset enim extra conceptum primæ & completa radicis, & entis per se stantis; sicut nostri actus liberi. Præterea, vel esset substantia completa, vel incompleta: Non primum; alioquin subsisteret per se, nec vniuersit Deo: non enim possunt duæ substantiarum completae inter se vniiri ad faciendum vnum per se; neque etiam substantia completa potest esse modalis perfectio alterius substantiarum. Denique non tam Deus inde denominareretur volens, quām potius illa ipsa substantia creata esset volens ut quod. Esset ergo substantia incompleta: & quero vltterius, an sit incompleta præcisè in ratione subsistendi, vel in ratione subiecti, vel in ratione formæ. Non primum dici potest; hac enim

enim ratione non deberet immediatè vniri Naturæ, sed subsistentiæ, si que fieret substantia completa, & non esset perfectio vitaliter sufficientia naturali divinam, sicut nec defacto afficit illam humanitas Christi. Sed nec secundum, aut tertium dici potest, nam hac ratione Deus esset substantia incompleta, forma vel subiectum.

227. Quodsi dicas, illum modum esse ac-
cidens: Contra est, quia hac ratione Deus esset
viterius perfectibilis; ergo nec infinitè perfectus,
nec purus actus, &c. Denique in hac sententia
Deus non esset sibi soli sufficiens: impossibile
enim illi esset carere omni creaturæ, quia non po-
tete non habere vel volitionem, vel nolitionem
mundi: atqui non est ratio cur volitus potius
quam nolitus sit creatura & modus.

§. III.

Sententia Suarezii rejicitur.

228. P. Franciscus Suarez *dis. 30. met. 5. 2.* docet, Volitionem liberam Dei esse adæquatè solam entitatem volitionis divinæ necessariæ, hanc autem proper suam actualitatem & infinitatem esse per modum actus secundi tendentiam in omnia objecta, sed tamen non hoc ipso denominare volentem omnia, nec dare totum suum effectum formalem, sed esse indifferente ad denominandum seu tribuendum suum effectum formalem, qui est: *vello hoc obiectum potius quam eum oppidum*: adeoque in potestate Dei esse, quod illa volitus necessaria in essendo tribuat effectum formalem liberè volentis mundum, sine villa Dei immutatione, vel aliquius adjectione, sed per solam connotationem mundi. Producio tamen mundi, in hac sententia, non est constitutiva volitionis liberae quæ talis, sed purum connotatum extrinsecum.

229. Dicendum est 2. per hanc connotationem non rectè defendi liberum exercitium Dei. Ita nunc communiter omnes, postquam videlicet opinio Connotatorum à litteratorum aula recessit. Probatur. Secundum Suarez defacto exsistit tota Entitas nolitionis mundi, sed non in denominanti: ergo ut denominans dicit aliquid quod sit constitutivum actus liberi ut denominans. Sed non vacat, in re clara immorari, nec habet referre varios alios & alios terminos, quos Connotatores multiplicant, & nihil explicant.

§. IV.

*Non complementur actus liberi DEI per veri-
tates objectivas aeternas.*

230. VT nihil intentatum relinquenter ingeniosissimi quidam, dixerunt, actus liberos Dei completi per alias veritates objectivas, cuiusmodi est: *mundum esse futurum*: quas veritates volunt esse contingentes & aeternas, & tamen

nec esse ipsum Deum, nec aliquam creaturam, sed (ut non sine lepore exprimit P. Esparza) in confinio entis divini & creati constitutas, diffinetas ab omni ente & ab omni existentia. Legi hanc opinionem primò in Eminentissimo Card. Pallavicino: sed, si P. Bernardo Aldrete credimus, auctor ipsius, ejusdemque desertor fuit P. Antonius Perez.

331. DICO 3. Hujusmodi veritates ab aliis omnibus merito censeri chymaricas. Probatur breviter. Omne quod est incapax omnis existentiae tam positivæ quam negativæ, est chymera, seu impossibile: nam sola radix contradictionis est incapax existentiae: sed id quod nec est creatum nec increatum, aeternum, sed sine omni existentia, est incapax omnis existentiae; ergo est chymera.

332. Ad hominem etiam optimè impugnat hanc opinionem P. Esparza. Nam Card. Pallavicinus reputat evidenter absurdum, Deum habere vagam necessitatem coexistendi alicui creatura: atqui manifestius absurdum est, Deum indigere aliquo, quod non identificatur cum Deo, & tantum est abusivè eis, & ne quidem Deum habentem, adeoque nihil participans de Deo, quam sit, admittere vagam necessitatem alicuius creaturae habentis Deum antehorem, & de ipsius perfectione participantis. Ergo &c.

§. V.

Aureoli Sententia proponitur.

333. Communis plurium sententia est, actus liberos Dei non esse adæquatè Deo intrinsecos, sed in ratione liberi, compleri per aliquid extrinsecum, nempe per ipsum effectum in tempore futurum. Tribuitur Aureolo tanquam inventori. *in 1. dist. 47. q. un. a. 2. & seq.* Volitus enim Deo intrinseca & necessaria circa creaturas, est complacentia secundum se inefficax, ex qua tanquam ex causa indifferenti & intelligenti, vult Aureolus oriri immediatè effectus creatus, sicut in nobis actus voluntatis procedunt à nostra voluntate, qua ob imperfectionem nostræ voluntatis recipiuntur in nobis.

334. Aureolum secutus est Gab. Vasquez, ac deinceps plures gravissimi DD. compleentes actus liberos Dei per ipsas actiones, quibus res creatae producuntur, ita quidem, ut ipsa formalis ratio actus liberi quæ talis, constituantur partim per volitionem Dei necessariam, partim per productionem creaturarum.

335. DICO 4. Sententia hæc neque cum principijs philosophicis, quæ nobis à natura insitae sunt, neque cum receptis principijs Theologis cohaeret, aut commodè conciliari potest. Probatur. Cuius à natura insitum principium est: *cognoscere & velle*, non esse extra cognoscendum & volentem, sed adæquate inesse: cognitionem & volitionem ex toto genere suo differe adæqua-
te ab

tè ab omnibus illis, quæ insunt substantijs non intellectivis: item volitionem esse quoad omnia sua constitutiva aliquid positivum, procedens ab intrinseco, intentionaliter ac vitaliter respiciens suum objectum, existens adæquatè tunc, quando tribuit effectum formalem volentis. Præfertim verò naturaliter insitum est hoc judicium, quod quando voluntas ex se indifferens ad volendum alterutrum ex oppositis, se ad unum præ alio determinat, illa determinatio existat tunc, quando est verum dicere: *nunc voluntas est determinata*. Item insitum nobis est, quod causa existens nunc, non denominetur nunc operans ab operatione futura, sed tantum denominetur operatura. Sicut ergo Deus non dicitur ab aeterno creans, à creatione futura, ita dicendum est, Deum non velle ab aeterno liberè id, quod futurum est in tempore, sed dicendum est, esse volitum, si ipsa libera determinatio & electio formaliter, quæ talis, non esset ab aeterno, sed futura in tempore. Atqui omnia hæc invertuntur in sententia Aureoli, & quidem in plerisque res non eger declaratione. Duo sunt declaranda. Primum, quod aliqua Dei volitio & cognitione non esset adæquate positiva. Potuisse siquidem Deus nolle quidquam creare; quo casu liberum Dei decretum, non creandi mundum, non posset compleri per aliquid positivum creatum; nihil enim hujusmodi esset futurum: ergo completeretur per meram negationem mundi.

336. Secundo, in sententia Aureoli non potest in sensu communi & proprio verificari, quod Deus decreverit ab aeterno ea, quæ sunt futura in tempore, quod tamen Scriptura sapientia affirmat: dicitur enim Deus nos elegit ante constitutionem mundi, ad Eph. 1. & econtra dicitur Genes. 1. fecisse hominem die sexto. Quomodo autem est perceptibile, quod eadem forma denominet Deum eligentem ante mundi productionem, & producentem post mundi productionem? S. Augustinus aliter philosophatur c. 5. de Prædest. & Grat. *Mundus*, inquit, *quamvis pro tempore ex quo factus est, coperit, in illa præscientie luce nullum potuit habere principium*, & S. Gregorius lib. 12. Moral. c. 2. *Cuncta, inquit, Dei futura præscientia ante secula decrevit, qualiter per secula disponantur*.

337. Respondent adversarij, volitionem Dei liberam importare in recto & principaliter volitionem Dei necessariam, & ratione hujus posse hanc denominationem *Eligentis* tribui ab aeterno, licet ultimum complementum non sit ab aeterno.

Verum hac ratione posset quis dicere, Petrum hodie peccare, quando incipit tentari & inclinari ad peccatum, quod primum cras ponetur. Deinde haec responsio adversatur S. Thome, qui q. 6. de Verit. quæ est de Prædest. a. 3. docet, quod Missio personarum divinarum, sicut & creatio mundi, tribuant effectum formalem temporalem ideo, quia important productionem alicuius temporalis effectus, non obstante, quod aliquid

ternum etiam includant, aliter autem se habet decreum Prædestinationis. Sed Prædestination (inquit) non importat productionem alicuius effectus temporalis secundum suum nomen, sed tantummodo ordinem ad aliquid temporale, sicut voluntas, potentia, & hujusmodi omnia. (quid contra Aureolum posset apertius dici?) & ideo, quia non ponitur effectus temporalis, esse in actu, qui est contingens, non oportet quod Prædestination sit temporalis vel contingens, quia ad aliquid temporale & contingens potest aliquid ordinari ab aeterno & immutabiliter. Ecce! quam clarè S. Thomas agnoscat, quod si Prædestination includeret ipsam productionem temporalem, non posset dici esse ab aeterno.

338. Denique mihi prorsus imperceptibile videtur, quod Scientia & affirmatio in ratione affirmationis compleatur per aliquid, quod non solum non existit in affirmante, sed nec unquam existitum est in rerum natura. Atqui hoc concedere tenentur in Scientia Media, quotquot ex adversariis hanc admittunt circa objecta sub conditione tantum, sed nunquam absoluè existit; dicunt enim eam compleri per actionem sub conditione futuram.

339. Ad argumentum aliter respondet P. Vanderveck tr. 2. diff. 3. c. 5. a. n. 20. omnia quæ in tempore sunt futura, vovisse Deum ab aeterno per volitionem suam necessariam, sed sub hac conditione: si placaret aliquando facere, quæ conditio cum fuerit postmodum implera, facit volitionem conditionata transire in absolutam, & aequivalenter retrotrahitur ad totam aeternitatem, perinde ac si ab aeterno existisset. Declarat exemplum voti: si enim Angelus per impossibile ab aeterno existens, vovisset omnia facere ad gloriam Dei, quæ esset facturus in tempore, & deinde in tempore ad gloriam Dei susciperet custodiam hominum, rectè diceretur ab aeterno vovisse custodiam hominum.

340. Hæc tamen responsio cauissimam potius vulnerat, quam sanat. Nam imprimis adversarius jam concedit, quod Deus non voluerit absoluè & determinatè, & propriè ac formaliter ab aeterno, v. g. mundum, sed tantum aequivalenter, & quod aetatem: secundò concedit, quod conditio ponatur postmodum in tempore: atqui conditio erat hæc: si placeat Deo facere, ergo tò placet ponitur postea, & non ab aeterno: atqui tò placet, est volitio libera, determinans & eligens: ergo volitio libera & determinans ac eligens, ponitur in tempore; quod est contra S. Scripturam 3. adversarius (ut etiam adverit Card. Pallavic. n. 301,) ponit in Deo actum nugatorium ab aeterno. Eset enim perinde ac si diceret: volo ut determinatio ambulatio cras, si dabitur cras. hoc enim est necessarium, nec est opus ad hoc aliquo decreto. Ratio ulterior est, quia ut actus conditionalis sit virilis, debet conditio adiecta non habere necessariam connexionem cum ipso objecto. 4. Exemplum adversarij de voto Angelii ab aeterno voventis, est contra ipsum adversarium: nam ille Angelus diceretur

ceretur rectè suam voluntatem indeterminatam eternam determinâisse in tempore, & elegisse custodiam hominum in tempore: item ille Angelus etiam post illud votum editum diceretur in tempore priore, antequam crearentur homines, adhuc indifferens ad exercendam custodiam: ergo eodem modo diceretur Deus se in tempore determinare, & in tempore priore esse indifferens, quod repugnat S. Scripturæ. s. Denique Angelus indigeret novo voluntatis actu quo eligeret custodiam: ergo eodem modo Deus indigeret novo actu, quo in tempore eligeret productionem mundi, si exemplum est idoneum. Est ergo responsio Patris Vanderveck penitus insufficiens.

341. Confirmatur nunc argumentum nostrum principale quod secundum membrum Conclusionis. Est principium Theologicum certum, posse Deum ea quæ facit, facere ob fines immediatos diversos, ita ut unus hic & nunc intendatur, qui posset non intèdi, sed negligi: possent etiam intervenire rationes absterentes plures respectu unius, & pauciores respectu alterius effectus. Est item principium nobis certum, Deum omnes effectus quos facit, facere cum præscientia conditionata corum, quæ ex tali effectu ejusque cum reliquis combinatione sunt eventura: adeoque Dei Decretum respicit omnia tam exstituta quam non exstituta, &c. qui respectus in sententia Aureoli completeretur per actionem quæ producitur v. g. Petrus: ergo actio hæc deberet habere intrinsecum differentialem respectum ad omnia alia, tam futura quam non futura, ad hos potius quam alios fines &c. & ad alia quidem ut allicitia & suavis, ad alia ut absterrentia: vnde hujusmodi actio esset intrinsecè supernaturalis, quia respiceret fines supernaturales. Quæ omnia quam sunt aliena à sensu DD. nemo potest ignorare.

342. Quod si Deus nihil omnino creare volueret, tunc dicunt necessarium fuisse, ut Deus actu moveretur ab omnibus finibus, quibus moveri potest ad nihil creandum, quia negotio omnium rerum non potest in se habere hujusmodi diversos respectus. Quapropter non potuisse Deus dicere: *nolo creare mundum*, quia video lapsum Adamum, quamvis non curarem lapsum luciféri aut Iudei: Sed debuisset necessariò ab his omnibus moveri, quia omnes hi lapsus sunt apti movere ad non creandum mundum cum tamen defacto à nullo horum sit motus.

343. Solet etiam Aureoli Sententia impugnari ex eo, quod non magis esset vera hæc causallis: ideo mundus est futurus, quia Deus illum vult: quam econtra: ideo Deus vult mundum, quia est futurus. Respondent, quod respectu ipsius mundi prior propositio potius est vera, quam posterior, propter prioritatem actionis ad mundum: at vero loquendo de ipsa actione, ajunt eam tantum esse veram in genere causa formalis, sicut cum dicimus: *Petrus amat Paulum, quia vult*.

344. Hæc tamen responsio non est conformis doctrina S. Thomæ q. 13. de Verit. a. 4. ad

15. qui docet, voluntatem divinam habere duplum respectum ad objectum; primus est, quatenus objectum vult, seu quatenus est volitiva, & hunc respectum ait non esse necessarium absolu- tè, sed tantum ex suppositione: Secundus est, quatenus est operativa ad extram, seu productiva voliti, & illum primum respectum ait praesupponi ad secundum. Primo enim intelligimus inquit, voluntatem velle aliquid, deinde ex hoc ipso quod vult illud, intelligimus, quod producat ipsum in rerum na- tura, si voluntas sit efficax.

Deinde data responsio vim infert S. Scriptura, extollenti efficaciam voluntatis divinæ, quod nunquam frustretur, & quod ipsum velle sit causa productionis. ps. 113. *Omnia quæcumque voluit fecit*: ad Ephes. 1. Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis Iuxæ.

S. VI.

Verisimilior Sententia proponitur.

345. DICO s. Verisimilior est Sententia asserens, quod Decretum liberum Dei (idem est de Scientia quæcumque impedibili) quæ liberum, superaddat volitioni & Scientiæ simpliciter necessariæ aliquam formalitatem, conceptum objectivum, relationem, habitudinem, seu terminacionem (hæc sunt synonima) adæquatè intrinsecam Deo, realiter identificatam cum ipsa divinitate, sicut relationes necessariæ identificantur: & virtualiter intrinsecè ab eadem divinitate distinctam, sicut relationes necessariæ distinguuntur; cum hoc discrimine, quod relationes necessariæ sint à parte rei absolute composibiles, & coëxistentes, nec vna alteram à Divinitate excludat, terminaciones autem liberae sint incomposibiles, & vna alteram excludat; v. g. volitio mundi nolitionem ejusdem, à qua vicissim potuisse excludi, quæ incompossibilitas provenit inde, quia Deus non potest simul velle & nolle idem, quamvis sit necessitatus ad alterutrum disjunctum, & ex se indifferens ad quodvis eorum determinatè spectatum. Hæc sententia, quæ nou multis retrò annis cum fornicidine docebatur, nunc plane invaluit; quamvis in ea declaranda non omnino nulla sit diversitas.

346. Probatur 1. auctoritate D. Thomæ, qui Decretum quo Deus applicat Omnipotentiam ad operandum, seu quo imperat operationem ad extram, item Scientiam dirigentem, adæquatè identificat cum ipso Deo & ejus Omnipotentia. Ita habet q. 25. de Potentia Dei, ad quartum argumentum, quod erat hujusmodi. Scientia & voluntas Dei sunt causa rerum: sed causa & principium sunt idem: ergo sunt etiam principium & potentia, ad hoc responderet his verbis. Potentia non ponitur in Deo ut aliquid differens à Scientia & voluntate secundum rem, sed solum secundum rationem, in quantum scilicet potentia imperat rationem principij exequentis id, quod voluntas imperat, & ad quod

ad quod Scientia dirigit: que tria Deo secundum idem convenient. quibus verbis altrixit identitatem realem adaequatam inter Potentiam, & Volitionem.

347. Quod autem etiam agnoverit distinctionem virtualem intrinsecam, manifeste colligitur ex responsione ad tertium argumentum, ubi comparat potentiam Dei cum ejus operatione libera intrinseca, seu cum imperio voluntatis, sicut Natura divina comparatur cum Personalitatibus.

348. Confirmatur S. Doctoris authoritas ex questione 23. de Veritate, que est de voluntate Dei, ubi articulo 4. ex professo tractat, an Deus aliquid liberè velit, contra quod cum secundo loco sic objecisset: *hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, importat habitudinem voluntatis ad volitum; sed hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, est aeternum: ergo ipsa habitudo voluntatis ad volitum est aeterna & necessaria.* ad hoc deinde sic respondet. *Ad secundum dicendum, quod illa habitudo importata est necessaria & aeterna ex suppositione (nempe supposito quod exigit) non autem absolute, & non solum secundum quod terminatur ad volitum prout est exemplariter in ratione volendi (hoc est, non solum prout Deus cognoscens creaturas in seipso, & in sua bonitate, tanquam in exemplari, & ratione volendi complacet sibi in illis necessariò, prout explicaverat in articuli principio) sed prout est temporaliter in propria natura; id est, secundum obiectum voliti temporalem existentiam.*

349. Denique libro 1. contra Gent. c. 83. n. 2. sic loquitur. *Omne aeternum est necessarium: Deum autem velle aliquid causatum esse, est aeternum: sicut enim esse suum, ita & velle aeternitate mensuratur: est ergo necessarium, sed non absolute consideratum, quia voluntas Dei non habet necessariam habitudinem ad hoc volitum.*

350. Probatur Conclusio 2. ex sensu communium priusquam Aureoli Sententia in scholas invehetur. Nam 1. sensus omnium fuit, non dari in Deo aliquam realem distinctionem nisi inter Relationes ad intrà; adeoque Essentiam divinam Identificari cum suis actibus tam necessariis quam liberis. 2. Hos actus esse aeternos, & esse causas rerum, quas per totam aeternitatem procedunt. 3. Essentiam divinam què potuisse nolle mundum, atque defacto voluit. 4. Volitionem liberam mundi, & Scientiam de ejus existentia, esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, & infrastribilem ac infallibilem illius affirmationem. 5. Non existere in Deo Scientiam de negatione mundi, quamvis potuisse existere. In his quinque suppositis simul sumptis, formalissimè continetur nostra sententia: nempe Essentiam Dei in ratione Essentiae divinae, & prout est simpliciter necessaria, non esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, eadem tamen essentiam in ratione volentis liberè mundum, esse essentialiter connexam cum volitione mundi: atqui idem cum eodem esse in una ratione conexum, & non esse connexum in alia ratione, de-

bet fundari in distinctione virtuali intrinseca, non minus, quam naturam in esse natura communicari, & in esse Patris non communicari Filio: ergo sensus communis semper implicitè subscriptus nostræ sententiae, & sola defuit explicatio.

351. Probatur Conclusio 3. Illa sententia est in materia difficilissima, & nunquam satis explicabili, alteri præferenda, quæ non infer intellectui speciale vim, notabiliter diversam aut dissimilem illi, quæ in alio fidei articulo est superanda, adeoque non est novæ difficultatis inducō, sed solummodo alterius quædam extensio: atqui talis est nostra sententia, cuius nimis difficultas est prorsus affinis difficultati reperta in Mysterio Trinitatis, ut patet ex dicendis, in objectionum solutione. Econtra Sententia Aureoli ingerit novam difficultatem intellectui violentissimam, & diversissimam ab ijs quæ reperiuntur in alijs fidei Mysterijs. Ergo &c.

352. Probatur Conclusio 4. Partim à pari, partim quasi à priori. Non minus pertinet ad infinitam Dei perfectionem, esse principium liberè electivum creaturarum, quam, esse principium necessariò secundum ad intrà. atqui ratione facunditatis ad intrà habet virtutem identificandi sibi Relationes & Personalitates necessarias inter se realiter distinctas, pertinentes ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut se communicando vni Personalitati, non communicet illi ceteras Personalitates secum identificatas, ergo ratione libertatis habebit virtutem identificandi sibi relationes & terminaciones non simpliciter necessarias, sed tantum ex suppositione, pertinentes etiam ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut quatenus se communicat vni ex oppositis, hoc ipso excludat oppositam, propter incompatibilitatem earundem, quæ est de conceptu libera electionis.

§. VII. Solvuntur Objectiones.

353. **O**bjecies 1. Hæc sententia non videtur re ipsa differre à Sententia Cajetani. p. 1. Sententiam Cajetani esse rei ciendam in eo sensu, quo communiter accipitur, nempe quasi asservatus liberos dicere aliquam Entitatem & perfectionem Deo superadditam, & quidem perfectionem diminutam, quæ proinde videtur includere imperfectionem. An autem in rei veritate fuit hæc sententia Cajetani, non est perinde certum. P. Esparza contrarium adeo supponit, ut non vereatur Cajetanum pro hac sua sententia citare statim post S. Thomam quæst. 21. a. 21. P. Antonius Perez n. 93. ait, fortassis Cajetanum re ipsa non errasse, sed nomine perfectionis esse abusum. p. 2. cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 4. & q. 40. ad 4. a. 5. formalitates per quas nos complemus actus liberos Dei, non esse in existendo contingentes, hoc sensu, quasi earum existentia esset contingens; existunt enim per existentiam Dei necessariam, & sibi communicatam, non minus quam essentia

essentia divina illis communicatur. quare si Deus noluisse mundum, nolitio mundi existet per eandem existentiam per quam modo existit volitio mundi: sunt ergo solum contingentes quoad denominationem, connotationem, habitudinem & respectum determinatum ad creaturas, & sub eo praecise conceptu, sub quo sunt incompositibiles cum opposita formalitate, & prout habent existentia virtualiter distinctam ab existentia Dei* absoluta, quatenus nemp̄ omnis conceptus objectivus est formaliter conceptus existentiae, ut suppono ex meliore philosophia. Vtrum autem, & quo sensu defendi possit, hujusmodi terminaciones, sicut & Relationes, esse Perfectiones, comodius in Tractatu de Trinitate discutetur, & ledit omnibus qua de hoc punto disputat admodum prolixè P. Aldrete, novam, suamque propriam, vta it, cogitationem multis commendans, mihi videatur res ad quæstionem de nomine *Perfectionis* reduci.

354. Objecit 2. Ex nostra sententia sequitur, aliquid quod defacto est Deus, potuisse solum in aliqua ratione & conceptu objectivo non existere existente Deo, & econtra aliquid secundum aliquam rationem non existens, adeoque quia tale non identificatum cum Deo, potuisse existere & esse Deum; hoc autem videtur esse imperceptibile, neque hoc invenitur in Mysterio Trinitatis. Sequitur pater. Volitio enim in ratione terminacionis potuisse non esse, & nolitio potuisse esse. & Esto hoc non reperiatur in Mysterio Trinitatis, hinc tamen non fit magis incredibile & imperceptibile: nam summa excogitabilis imperceptibilitas non potest fundari in alio, quam in hoc, quod idem de eodem possit negari & affirmari secundum formalitates virtualiter distinctas, & hoc non suscipit magis & minus: ergo unum non est altero magis intellectu imperceptibile, potest habita imaginatione: sed sicut beneficio virtualis distinctionis potest voluntas rationem vni subiecere, ita & alteri. *Nec est prudens confilii* (monet prudenter Esperanza q. 21. a. 2. ad 1.) *in intellectu instruendo fide circa unum Mysterium divinitatis, non permittatur, immo non cogatur sequi* *deum eisdem fidei in expositione alterius mysterij admodum simili priori, vni est simile mysterium divinitatis ad extra Mysterio divinitatis ad invr.* que verba reguli, ut appareret, etiam nunc Romæ doceri, quæ prioribus annis in Germania docta fuerunt. Respondere potest 2. eandem difficultatem proportionaliter reperiri in Mysterio Trinitatis, hoc sensu, quod sicut natura divina licet realeiter identificata cum triplici relatione, prout tam est in vna persona, est sine altera, nemine cogitante (quia in Patre non est Filiatio) ita in eis nolitio dici possit, quod natura divina non possit quidem simul & semel esse identificata actibus liberis oppositis volitioni & nolitioni mundi, sit tamen necessarium, alterutri identificati, & per consequens prout identificata vni sit si ne altera.

355. Contra hoc vrget Arriaga n. 73. In Trinitate solummodo sub reduplicatione est verum dicere: *Natura divina ut in Patre, est separata à Filiatione*; non tamen absoluè sine illa reduplicatione: at verò in nostro casu non tantum sub reduplicatione, sed sine illa est verum dicere: *Natura divina defacto est separata à nolitione mundi*: ergo est disparitas. & In re ipsa, & antecedenter ad omnem conceptum, nullam esse disparitatem aliam, quam quod natura divina defacto non identificetur nisi volitioni, identificetur verò tribus Personalitatibus, & ad hoc discrimen exprimendum solemus adhibere reduplicationem: ceterum eriam in nostro casu semper subintelligitur reduplicatio. Natura enim divina non est per seipsum, sed formaliter per volitionem separata à nolitione. Quare, vt bene advertit P. Aldrete, Nolitio mundi non deficit ab existentia per recessum à Deo, sed per accessum ad Deum; hoc est, deficit ab existentia per ipsam volitionem, quæ est accessus ad Deum. De reliquo nobis satis est, quod quia natura divina à parte rei in aliquo sensu reduplicativo est separata ab eo quod cum illa identificatur, ideo non sit evidenter absurdum dicere, quod natura divina defacto sit separata ab aliquo cum quo posset identificari. Immodic fortè quis hoc faciliter caperet quam illud: sicut enim faciliter capimus (ut pote quotidianum) aliquid esse separatum ab eo cum quo posset vniiri, quam capiamus, aliquid esse separatum ab eo in sensu reduplicativo, cum quo est actu vniatum, ita fortè faciliter quis caperet, naturam divinam esse defacto separatam ab aliquo, cum quo posset esse idem, quam capiat, esse defacto separatam ab eo, cum quo defacto est idem, est enim Identitas instar alicuius vniuersitatis. Ratio discriminis inde provenit, quod Relationes divinae non repugnant in existentia, sed potius petant essentialiter coexistere, & ideo simul & semel illis est natura identificata; at verò volitio & nolitio libera pugnant inter se quoad existentiam, quia repugnat, Deum simul velle & nolle mundum. Interim quod in Trinitate verificatur & explicatur per reduplicationem, hoc in actibus liberis verificatur & explicatur per hypothesin, quæ in ordine ad effectum formaliter separationis ab actu identificabili, equivalet illi reduplicationi.

356. Objecit Arriaga 3. Omne quod existit, & potuisse non existere, producitur: sed volitio mundi defacto existens, in nostra sententia non produceretur, ut pote identificata natura (non potest enim producens & productum identificari) ergo vel non potuit non existere, vel non potest identificari cum natura. & Sicut Arriaga concedit, volitionem essentiali Dei, ut virtualiter (in ipsius sententia) distinctam ab intellectu essentiali, produci virtualiter ab eadem, ita posset in nostro casu concedere productionem virtualem.

357. Ceterum in duobus deficit Volitio mundi à creatura. Primum est, quod nulla crea-

tura habeat necessitatem existendi, ne quidem sub disjunctione, vel in se vel in aequivalenti: volitio vero mundi habeat hujusmodi necessitatem, ut vel existat in se, vel in aequivalenti, hoc est in nolitione, quae est aequa sufficiens ad verificandum liberum exercitium divina voluntatis. Secundum est, quod omnis creatura, postquam est producta, potest destrui, & desinere esse, & sic est propriè defectibilis: at vero volitio mundi postquam existit, habet necessitatem Metaphysicam semper existendi, propter immutabilitatem divina voluntatis.

358. Objicies 4. cum Pallav. Deus est ens carens omni defectu: atqui posse non esse Deum, est maximus defectus: ergo volitio libera mundi (qui poterat non esse Deus) non potest identificari cum Deo: potuit enim esse imperfectior quam musca, hoc est, potuit esse nihil. *q.* Distinguendo minorem. Posse non esse Deum, est defectus, si possit esse, & non esse Deus, concedo, secus, nego minorem & consequentiam. Quod additur de musca, nihil habet difficultatis: nam quando dicitur, quod volitio mundi potuerit esse nihil, aliud non significatur, quam quod potuerit existere negatio volitionis, quae esset formalissimum ipsa nolito mundi, existens & identificata cum Deo, que proinde esset infinites melior quam musca: ergo volitio mundi tam secundum suum esse, quam secundum suum non esse est infinites perfectior musca: quia volitio & nolito mundi sunt realiter ejusdem perfectionis, vt potest habentes eandem essentiam divinam, ad cuius infinitam perfectionem pertinet esse necessarium simpliciter quod conceptum suum absolutum, & simul esse liberam cum sola necessitate ex suppositione quo ad conceptum respectivum connexum cum creaturis.

359. Objicies 5. ex eodem Authore. Illud, quod à Deo ipso potest contemni & respui, non potest esse Deus, sed est dignum odio abominationis: sed terminations liberae virtualiter distinxerat ab essentia divina, possent à Deo contemni, saltem quilibet determinatè spectata. Ergo &c. *q.* Distinguendo majorem: quod potest à Deo respui secundum se, *ut quod*, & ratione sui, & secundum esse, quod haberet si existeret, concedo majorem, quod non ratione sui, sed potius cuius oppositum est id, quo aliquid aliud respuitur, nego majorem, & eodem modo distinxerat minore negatur consequentia. Explico. Nolito mundi si existeret, esset id quo contemneretur mundus ratione sui, non autem quo contemneretur volitio mundi: sic etiam volitio mundi est id quo amatur mundus, non autem quo contemnitur nolito mundi, in quam nullo modo tendit.

360. Objicies 6. ex eodem. Virtualitas volitionis haberet esse ex beneficio & liberâ voluntate Dei: ergo esset creatura. Per hoc enim Patres damnabant opinionem Arii, quod Filius procederet à Patre per voluntatem liberam, quia sic non esset ens necessarium, sed creatura. *q.*

Negando sequelam, quia ut dictum est, illæ formalitates tantum se habent *ut quo*: liberalitas autem exercetur erga mundum. Deinde non accipiunt à Deo esse distinctum ab ipso esse Dei. Quoad hæresin Arianam responder P. Salas 1. 2. tr. 3. disp. 1. s. 8. §. ad 2. Confirm. hæreticos sensisse, Filium & Spiritum S. procedere liberè à Deo in tempore, & cum distinctione essentiali, & ideo potuisse has personas verè esse creatas, & admittentes posse destrui post sui productionem.

361. Objicies 7. Illa non distinguuntur inter se virtualiter intrinsecè, quæ non distinguuntur realiter in uno tertio; sed Essentia divina secundum se, & volitio libera mundi non distinguuntur realiter in tertio. Nullum enim tertium potest assignari, à quo alterutra illarum realiter distinguatur, cum utraque sit omnibus tribus Personis communis: ergo &c. *q.* Negando minorem. Nam volitio mundi realiter distinguuntur à nolitione mundi tanquam concepitus objectivus existens à non existente sibi opposito & secum incompossibili, quæ est major oppositio quam oppositio relativa *Producens* & *Producens*.

362. Dices. Si separatio quoad existentiam sufficit ad distinctionem realem, sequitur, quod etiam Essentia divina realiter distinguatur à nolitione mundi, quia nolito mundi non existit, Essentia divina existit: atqui quæ semel realiter distinguuntur, nunquam possunt, aut potuerint esse idem: ergo si existet nolito mundi, non identificaretur essentia divina: *q.* Distinguendo majorem. Essentia divina distinguuntur realiter à nolitione mundi, si essentia divina consideratur præcisæ à volitione mundi, nego majorem, sic enim considerata præscindit ab identitate nolitionis aequa ac volitionis: Si consideretur ut habens volitionem, concedo majorem, & hoc aliud non est, quam distinguuntur realiter in tertio.

363. Objicies 8. Si volitio mundi esset virtualiter distincta ab essentia divina, tunc ut virtualiter distincta exigeret identificari cum essentia divina: sed hoc dici non potest, ergo. Probatur minor. Exigentia identitatis cum Deo est perfectio infinita, & simpliciter simplex: sed volitio ut virtualiter distincta ab essentia divina, non potest esse perfectio simpliciter simplex, nulla enim perfectio simpliciter simplex potest ab altera virtualiter intrinsecè distinguiri, quia non possunt distinguiri realiter in tertio: ergo volitio mundi ut virtualiter distincta non exigit identificari cum Essentia divina.

364. Hoc argumentum, sicut & alia quædam, quæ ideo hic prætermitto, non pugnat specialiter contra volitiones liberas, sed etiam contra Personalitates, ut patet. Breviter interea responderi potest cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 2. distinguendo sequelam: exigit identificari exigentia ipsius Dei, seu ratione ipsius Deitatis, concedo sequelam, exigentia contradistincta ab ipsius Deitate, nego sequelam. Ratio est, quia Essentia di-

ta divina prout virtualiter distincta, præcedit ipsa terminationem, & exigit indeterminate identitatem sui cum alterutram terminatione, voluntione vel nolitione, quæ exigentia est quasi activa ex parte Divinitatis, ex parte vero terminationis est quasi passiva.

Et haec sunt, quæ mihi pro hac & contra hanc sententiam occurserunt: in qua quidem sententia minus periculi mihi esse videtur errandi in re ipsa, plus vero periculi errandi in modo loquendi, quam sit in sententia Aureoli.

CONTROVERSSIA II.

An inter decreta libera defacto existentia, intercedat aliqua distinctio virtualis intrinseca, vel sola distinctio rationis ratiocinatae.

365. Prima, & antehac communis sententia, ponit distinctionem virtualem intrinsecam inter decretum indifferens concurrendi ad alios oppositos, & inter decretum decernens determinatè & prædefinitivè seu prædestinativè gloriam: item inter hoc ipsum decretum prædestinans, & inter decretum executionis, quo dicunt Deum decernere Gloriam ut premium meritorum ex prævisis meritis, ut absolutè exstirris, quod proinde decretum sit quasi effectus meritorum ut futurorum, cum econtra decretum prædestinans sit causa corundem meritorum; sicque putant de his decretis verificari contradictoria.

Hac sententia seminarium fuit infinitorum & inextricabilium argumentorum, quæ cauila fuit, ut in expeditiore via investiganda recentiorum industriarum desudaret, felici, ut mihi persuasum est, eventu. Vnde

366. Secunda sententia est, nullam dari distinctionem virtualem intrinsecam inter decretum libera. Primus hanc sententiam, quod sciam, tradidit P. Martinus Esparsa de Incarn. q. 15. c. 1. p. q. 27. citans pro eadem Capreolum, Okamam, Gabr: probant eam rationibus à priori, quæ ingeniosæ sunt, sed ab adverfarijs, meo quidem iudicio eludi diversimè possent: neque plus evincunt, quam quod Deus de decreto prædefinitivo omnia attingat, quod ex adverfarijs aliqui non negant: sed non evincunt, quod non possit subsequi decretum executionis, prout Card. de Lugo & alii affirmant. Ego itaque in probanda hac sententia utrū argumentis particularibus, pro quorum faciliore intelligentia,

367. Recolendum est. 1. Ex dictis (frustra contrariante P. Aldrete) distinctionem virtualem intrinsecam non posse intercedere nisi inter attributa quæ aliquo modo distinguuntur realiter in tertio, ut superius declaratum est.

368. Observandum est. 2. Impossibile est, ut duo decreta, ex suo modo tendendi pror-

sus ab invicem inseparabilia, sint realiter distincta in uno tertio. Demonstratur. Nam illa duo decreta debent cum omnibus identificari quæ sunt in Deo, sunt enim omnia decreta omnibus personis communia, & in Deo non datur quaternitas: ergo cum quocunque est identificabile vnum, est etiam identificabile alterum, propter inseparabilitatem ab invicem; & a quacunque distinguuntur realiter vnum, distinguuntur & alterum: ergo neque in aliquo tertio intra Devm, neque in aliquo tertio extra Devm possunt realiter distinguiri. Fundamentals ergo probatio Conclusionis in eo consistet, quod nullum liberum decretum defacto existens, sit vel fuerit separabile ab altero.

369. Observandum. 3. Ad omne decretum Dei liberum præcedere non solum scientiam simplicis intelligentiæ, sed etiam Scientiam Medianam, tanquam directivam & consultativam. Ratio est: quia manifesta est imperfectio & inconsiderantia, decernere aliquid, & non adhibere in consultationem omnem illam scientiam, quæ habent penitus independenter à decreto secuturo, adeoque adhiberi utiliter potest: hoc enim esset se exponere periculo alicuius eventus secuturi præter exspectationem: atqui Scientia Media est independentis à decreto secuturo, ut apud omnes in confessu est; ergo debet adhiberi à Deo tanquam directiva decreti subsecuturi.

370. Observandum 4. In Deo non distinguuntur virtualiter illos actus, quorum objecta ita se habent ad invicem, ut per similem modum volunti homo vel Angelus illa obiecta possit uno indivisibili actu velle, v. g. finem & medium determinatum. Hinc in materia de Prædestinatione jam pluribus ab hinc annis docui, contra Suarez & sequaces, decretum Intentionis, quo Deus intendit aliquem finem, obtinendum per plura media subordinata sibiique succendentia, non distinguuntur virtualiter intrinsecè à decreto executionis, ita tamen respectu primi medij, hoc est remotissimi à fine. Ratio est, quia in Deo non debet admitti distinctio virtualis, nisi verificantur propositiones, quæ in rebus creatis supponunt distinctionem realem subjectorum: ergo si potest voluntio creata eadem & indivisibilis tendere simul in finem & medium determinatum, utique in Deo non debent ponи tendentia virtualiter distincta.

371. Observandum. 5. Omnipotentiam Dei non exire in actum, nisi applicetur per decretum Dei, posito tamen decreto jam esse sufficientissime expeditam ad producendum effectum.

372. Observandum. 6. Non omnia illa prædicata distinguuntur virtualiter in Deo, quæ in rebus creatis semper & necessariè distinguuntur realiter, cuius contrarium non recte supponit P. Aldrete: hinc etsi in rebus creatis fortasse ex speciali ratione semper realiter distinguuntur cognitione & voluntio, in Deo tamen cognitione & voluntio essentiales

tal is ne quidem virtualiter distinguntur. Par modo Scientia Visionis & decretum prædefiniens ne quidem virtualiter distinguntur; quia funda mentum ex quo distin^{tio} virtualis colligi debet, non procedit in ipsis. Hoc ipsum videtur dice re voluiss^e S. Augustinus dupli^c in loco. impri mis libro 1. de Prædestinatione. Sanctorum cap. 10. *Prædestinatione, inquit, DEV ea præscivit, quæ fuerat ipse facturus.* deinceps libro. 2. qui est de bono perferantia c. 18. vbi docet, quod Apostolus ad Ephefios. 1. per Præscientiam intellexerit Prædestinationem seu Electionem gratia. *Præscivit enim, inquit, reliquias, quas secundum electionem gratia erat ipse facturus, hoc est ergo;* *Prædestinavit; sine dabo enim præscivit, si prædestinavit; sed prædestinasse est hoc præscivisse, quod erat ipse facturus.*

373. Observandum. 7. Non posse in Deo dari Actum Imperantem & Imperatum virtua liter distinctos. Ratio est, quia essent ab invicem omnimodè inseparabiles; & ideo non pos sent distingui in Tertio: & quidem quod actus imperans esset inseparabilis ab actu imperato, est evidens, alioquin posset frustrari, & esset inefficax. Econtra etiam actus imperans esset inseparabilis ab actu imperante. procederet enim efficiatiter ab illa visione, quæ est virtualiter indistincta ab actu imperante: atqui non potest separari volitio ab illa cognitione, à qua procedit. Ergo &c.

374. Observandum. 8. Ad divinam Pro videntiam, utpote infinitè perfectam, spectare, ut uno indivisibili & virtualiter indistincto actu, attingat & ordinet omnia, quæ per totam eternitatem fuerunt & futura sunt: & hujusmodi decretum Intentionis nemo prudens negare potest: facturisque adversarij libenter, decreto Prædefinitionis directè intendi aliquem finem ultimum, & totam feriem omnium mediorum ad illum finem conducentiorum; quamvis existimant, postmodum in ordine executionis intervenire debere decreta quædam particularia rerum particularium, & quæ possent existere, etiam si non præcessisset tale decretum Intentionis.

375. De hujusmodi decreto Intentionis loquitur sacer textus Ecclesiæ c. 21. *Omnia in mensura, & numero, & pondere disponuntur.* Inde enim fit, inquit P. Espanza, Deum nihil constituisse, nullaque de re quidquam determinans nisi mensurando, numerando, & ponderando omnia. Qui autem numerat aliquam collectionem, tum demum totam exaurit; quando omnia & singula ejus individua unico & indivisibili actu rattingit: quod idem procedit cum proportione de pondera & mensura. Idem assertur Sap. 8. attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter. Id ipsum conceptissimis verbis tradit S. Dionylius c. 7. de Cœlesti Hierarchia prope finem. *Omnia, inquit, est artifex, & semper omnia componit, estque causa indissolubilis coherentia & ordinis omnium,*

finesque priorum cum sequentium principijs semper con necit, & unam universi confederationem concentumque pulcherrimè efficit. & c. 9. *Aperte, inquit, planeque docemus, unam esse ad omnia pertinentem Providentiam.*

376. Ratione demum probatur. Voluntas debet tendere in objectum, eo modo, quo illi ab intellectu pro priori signo proponitur ut volabile; atque tunc connexio rerum omnium ponitur ab intellectu divino pro signo priorem per Scientiam simplicis intelligentiæ, tum per Scientiam Medianam ut eligibilis, vel resipibilis: ergo: &c. His observatis nunc ordine examinabimus varia genera Decretorum, in quibus est specialis difficultas.

§. I.

An posse in Deo admitti Decretum finis, indeterminatum respectu Mediorum.

377. Suarez docuit, Deum decrevisse Decretum intentionis Gloriam Beatis, non solum antecedenter ad omne meritum visum ut absolute existitum, sed etiam cum præcisione, seu præscindendo, an velit dare gloriam propter merita, an sine meritis, an propter haec vel illis merita, cum his vel illis auxiliis obtinenda; & deinceps Deum in posteriore signo decernere seu prædefinire hac determinata merita, per haec determinata auxilia, quæ per Scientiam Medianam vider futura congrua. Quæ duo decreta si darentur, essent virtualiter intrinsecè distincta: nam primum esset separabile à secundo, & conjungibile cum alio Decreto, decernente gloriam sine meritis, vel per alia merita & auxilia.

378. DICO 1. Implicat hujusmodi Decretum indeterminatum in Deo. Probatur. Tunc solum potest quis prudenter elicere intentionem efficacem finis, præscindendo adhuc à mediis determinatis, quando necum habet præsentem omnem scientiam requisitam aut idoneam ad eligendum hoc medium præ illo: atqui Deus habet antecedenter ad omne Decretum præsens omnem Scientiam idoneæ directivam ad eligenda determinata media: Ergo: &c. Minor patet. Major probatur. Qui enim adhuc suspendit determinationem mediorum, ideo suspendit, quia vult adhuc melius considerare diversitatem mediorum, & quænam præ alijs expediat: ergo ideo in intentione finis præscindit à mediis, quia necum adhibuit omnem considerationem & Scientiam, ad eligendum hoc medium præ alio indoneam.

Ad argumentum quo solet hujusmodi decretum probari, respondebimus in Tractatu de Prædestinatione, Cap. 5. Contr. 2. §. 6.

§. 2. An

§. II.

An decretum concurrendi cum causa secundum necessaria ad effectum, virtualiter intrinsecè distinguitur à decreto, quo ipsa causa est producta.

379. *Afirmativa est communis persuasio: nihil enim in scholis recepti, quām quod Deus viā causā moveatur ab ipsius exigentia ad decreto libero, ita ut non obstante priore decreto, quo Deus decretivitatem producere causam, posset Deus in posteriori signo nolle concurrere cum causa, nec ejus exigentiam attendere.*

380. *Hæc sententia multiplicat decretorum virtualis distinctionem in infinitum. Tot enim deberent actu esse decreta virtualiter ab invicem distincta, quorū sunt successivæ futuri effectus per totam extensitatem: sed sunt futuri finiti in infinitum: ergo jam ab aeterno darentur infinita decreta virtualiter ab invicem distincta; quod quidem ego non minus reputo impossibile, quām infinitum categoriacum, constans numero reali. Sed hoc dissimulato,*

381. *DICO. 2. Implicat hujusmodi decretorum virtualis distinctio. Probatur. Decreta, quæ non sunt ab invicem separabilia, non possunt ab invicem virtualiter distingui: sed decretum producendi causam physicam necessariam quod defacto datur, est inseparabile à decreto concurrendi cum eadem ad effectum (si ponamus Deum defacto concurrendi) Ergo. Major est jam probata. Superius, observatione, 2. vbi ostendimus, non posse realiter distingui in tertio, quod nullo modo sunt separabilia, quæ tamen distinctio in tertio ad virtuali distincionem requiritur eo modo, quo suprà declaratum est.*

Minor verò probatur ex dictis. In signo priore, priusquam Deus decernat producere causam, v.g. ignem A. habet jam omnem scientiam requitam & idoneam ad consultandum de producendo vel non producendo effectu: ergo non potest decernere productionem causæ, suspendingo adhuc arbitrium, & praescindendo, an velit concurrendi ad effectum: ergo jam per ipsum decretum causam ad minimum intendit effectum: ergo decretum producendi causam, est essentialemente connexum cum decreto producendi effectum; & sic constat minor quoad primum membrum, &c.

382. *Confirmatur ad hominem. Nam si decretum concurrendi ad effectum, est decretum à priori distinctum, & formaliter liberum, tunc in sententia adversariorum debuit hoc decretum per scientiam medianam prævideri futurum sub conditione: si causa decernatur: ergo scientia media de hoc conditionate futuro decreto dirigit decretum producendi causam: ergo decretum producendi causam habet essentialemente connexionem cum scientia media de futuro effectu: ergo etiam cum consecutione effectus.*

383. *Jam verò alterum membrum probatur, nempe decretum concurrendi cum causa, esse connexum cum decreto producendi causam. Decretum concurrendi cum causa procederet (vt putant adversarij) ex cognitione causæ existentis: sed hæc cognitione causæ existentis est virtualiter intrinsecè indistincta ab ipso decreto producendi causam, vt supradictum est: ergo decretum concurrendi cum causa, est essentialemente connexum cum decreto producendi causam.*

384. *Hinc vltterius infertur, hoc secundum decretum, si daretur eo modo quo volunt adversarij, non fore formaliter liberum. Si enim esset formaliter liberum, posset Deus, nolendo concurrendi cum causa, impeditre decretum prædefinitum seu intentivum effectus, vt satentur adversarij: sed hoc est impossibile, quia decretum concurrendi cum causa pendet immediatè ab illo ipso decreto prædefinitivo, vt pote virtualiter indistincto à visione causæ vt existentis & exigentis concursum: impossibile autem est, per exercitium liberum impeditri cognitionem à qua dirigitur, & essentialemente penderet, vt per se notum est.*

385. *Declaratur magis. Cognitione directiva actus liberi, debet esse conjungibilis cum actibus oppositis, hoc est, cum volitione & nolitione: sed in nostro casu cognitione directiva decreti concurrendi cum causa, non esset conjungibilis cum nolitione concurrendi: ergo. Major est certa. Minor probatur. Cognitione illa esset virtualiter indistincta à decreto intendente ipsum effectum: sed hoc decretum est inconjugibile cum nolitione concurrendi, alioquin posset frustrari: ergo nec cognitione immediatè directiva decreti concurrendi cum causa, esset conjungibilis cum nolitione concurrendi: Ergo dicendum, hæc duo decreta, ob mutuam inseparabilitatem, esse virtualiter indistincta ab invicem, quod erat probandum.*

386. *Probatur Conclusio, 2. Suprà, cum ageremus de Scientia Media, §. vltimo, probavimus, non dari in Deo Scientiam Medianam suorum decretorum vt sub conditione futorum, eò quod esset, & non esset impeditibilis, esset, & non esset directiva &c. atqui si decretum concurrendi cum causa esset virtualiter distinctum à decreto producendi causam, & simul esset formaliter liberum, necessarium esset, vt per Scientiam Medianam prævideretur, quia ejus prævisio esset requirita ad dirigendum decretum producendi causam, ne alioquin Deus accideret aliqua non prævisiva coniunctio. Ergo &c.*

387. *Constat ergo, Omnipotentiam Dei, quæ est virtualiter indistincta à voluntate Dei, applicari sufficientissime per unum indivisibile decretum ad producendam causam & effectum cum sua physica dependentia à causa.*

388. *Ceterum, quia noster operandi modus alter se habet, propter realem distinctionem cognitionis à volitione, & propter viriusque variationem,*

riationem, alijs & alijs objectis intercurrentibus, & propter nostrarum potentiarum limitationem, hinc sit, quod aliter etiam concipiamus & ordinemus operationes divinas, quam revera se habeant, & huic etiam modo concipiendi accommodamus modum loquendi, propter etiam ipsa S. Scripta facit, dum *DEVM* introducit loquenter, quasi aliquid de novo sciret: *Nunc scio, quod timeas DÉVM: Videbo an verus sit clamor, &c.* sed de hoc infra.

389. Itaque Ordo ille decretorum non est intrinsecus *Deo*, sed merè extrinsecus. Nec tamen contemnendus est loquendi modus accommodatus huic ordini, quia servit ad expeditorem apprehensionem divinorum decretorum, sicut servivunt picturae rerum spiritualium, licet aliter, ares se habent, representent, sufficent enim quod se habeant modo eminentiore, ut etiam notavit P. Esparza.

S. III.

An concursus DEI indifferens in actu primo, determinandus à causa libera, virtualiter intrinsecè distinguitur à decreto ponendi ipsam causam in actu primo proximo expeditam, & an illud decretum sit liberum.

390. DICO. 3. Concursus *Dei* indifferens in actu primo (quid ille sit videbimus) determinandus à causa secunda libera, debet virtualiter intrinsecè distingui à decreto, quo decernitur liberè ipsa existentia causæ libera. Probatur ex dictis. Decretum decernens existentiam causæ creatæ libera, non est indifferens, sed determinatè connexum cum tali determinata operatione causæ libera, v. g. cum consensu: quia decretum hoc est ipsissimum decretum prædefiniens consensum, & procedit ex Scientia Media de consensu, decreti directiva: Contra concursus indifferens & determinabilis à causa creatæ, non est cum consensu determinatè connexus, sed conjungibilis cum disensu: ergo concursus indifferens est separabilis à decreto prædefiniente consensum, & conjungibilis cum decreto permisivo disensu: ergo distinguntur virtualiter intrinsecè. Magna difficultas est, quam ab alijs non invenio latius animadversam, an iste concursus in actu primo indifferens, seu indifferenter oblatus, sit aliquid decretum liberum, & in quo signo collocandus.

391. Communissima hactenus persuasio fuit, esse decretum formaliter liberum, & ponendum esse in signo posteriore, post visam existentiam causæ libera, proximè expeditæ ad operandum.

392. DICO tamen. 4. Repugnat hujusmodi decretum liberum in tali signo ponendum. Probatur. Si daretur hujusmodi decretum, procederet, & dirigeretur à cognitione divina causæ creatæ ut existentis, & exigentis concursum indif-

ferentem. atqui hac ratione jam non esset decretum indifferens, sed determinatè connexum cum illo ipso actu, cum quo esset connexum ipsum decretum prædefiniens actu, & decernens existentiam causæ: ergo repugnat; quia esset & non esset indifferens. Majorem admittunt adversarij. Minor probatur ex dictis. Visio causæ creatæ ut existentis, est virtualiter ipsum decretum ponendi causam, essentialiter procedens ex Scientia Media de actu hominis futuro, & prædefiniens eundem actu, ut jam sèpè dictum est: atqui omne decretum habet essentialiter connexionem cum cognitione sui directiva: ergo decretum offerens concursum in posteriore signo, esset determinatè connexum cum decreto prædefiniente: ergo etiam cum actu prædefinito: ergo non esset indifferens & conjungibile cum actu opposito.

393. Hinc vltiùs deducitur. 1. quod hujusmodi decretum esset & non esset separabile à decreto prædefiniens actu. 2. esset, & non esset liberum. Esset quidem liberum ex suppositione: non esset autem liberum, quia procederet ex cognitione essentialiter connexa cum determinato actu ut futuro: ergo est necessitas antecedens ut ponatur hoc decretum, sine quo actus non potest esse futurus. Probo consequentiam. Si enim stante illa cognitione, posset non ponere hoc decretum, posset frustrari decretum prædefiniens, quod est impossibile.

394. DICES. Ponatur ergo hoc decretum in anteriore signo, ante decretum prædefiniens, seu ante decretum existentia causæ; non quidem absolutum (repugnat enim, velle concurrere absolute cum causa, & tamen adhuc esse liberum pro signo posteriore, ad determinandam vel non decernandam existentiam causæ) sed conditionatum, quasi dicat: *Volo concurrere indifferenter, si decrevero existentiam causæ.* Respondeo, hoc etiam repugnare. quia hujusmodi decretum liberum deberet dirigiri à Scientia Media de consensu futuro sub conditione, si existat causa: ergo imprimis sequitur adhuc, quod non esset indifferens ut conjungatur cum disensu: deinde esset insuper nugatorium: diceret enim: quia video quod si existet causa, existet etiam consensus, decerno concurrere indifferenter, etiam ad disensum, si existet causa.

395. Ex his apparent, non posse ponere decretum indifferens in signo posteriore, post Scientiam Medium. Vtrum autem defendi possit, & ex quo fundamento, hujusmodi decretum disjunctivum & conditionatum ante Scientiam Medium, paulò post aperiam considerationem meam, quam quidem sine Authore concepi, vidi tamen postmodum alijs placuisse. Nunc

396. DICO 5. Supposito quod Scientiam Medium nullum decretum disjunctivum & conditionatum præcedat, concursus indifferens probabiliter aliud non est, quam ipsa Omnipotencia Dei, seu voluntas Dei necessaria, præcedens virtualiter

virtualiter omne Decretum liberum, & omnem Scientiam Medium; estque voluntas aequivalenter conditionata & necessaria, ut si existat causâ creatâ libera, instruâ cognitione indifferente ad operandum & non operandum, sequatur necessaria alterius actus ex oppositis. Conclusio deducitur ex precedentibus, & declarabitur in objectionum solutione. Dixi: *Probabiliter*. Nam infra numero 406. & seq. ostendam, quâ ratione possit explicari oblatio concursus indifferentis per ipsum decretum Prædefiniens.

397. Objicies ergo 1. Non repugnat Deum suspendere omnem concursum, etiam posita causâ libera cum cognitione indifferente: ergo concursus indifferentis est liber. *u.* Negando amecendis. Repugnâta autem ostensa est hoc ipso quod probatum est, concursum indifferens non posse esse decretum liberum subsequens Scientiam Medium.

398. Objicies 2. & difficilior. Etiam si posita cognitione indifferente, non possit non sequi aliquis actus liber, adhuc tamen causâ secunda est determinanda à Deo ad individuum actus Amoris vel Odij, ut habet communior hodie philosophia: atqui hac determinatio fit per Decretum liberum Dei: ergo contra hoc decretum militabunt omnia argumenta à nobis allata: ergo erunt nobis quoque solvenda.

399. Ad hanc objectionem, quæ me diu suspensus habuit, dupliciter responderi potest. Primo, potest negari suppositum, scilicet, dari aliquam liberam determinationem & electionem unius actus liberi creati præ alio illi simillimo, pro eodem instanti: ac proinde dici potest, quod natura cuiusvis agentis liberi, sit ex le determinata ad certum actum individuum ex duobus oppositis, & pro hoc instanti, quo habet cognitionem indifferentem circa objectum A, non sit possibilis nisi vel volitio A. vel Nolitio A.

400. Responderi potest 2. Admittendo possibilia plura individua amoris simillima, & pro eodem instanti ponibilia. Hoc inquam admisso, admittendum pariter est Decretum Liberum, offens in differenter concursum ad amorem A, vel Odium A. præ amore B. vel odio B. quod erit Decretum disjunctivum.

401. Quia verò à nobis ostensum est, hujusmodi decretum non posse esse in posteriore figura post Scientiam Medium, ideo dicendum est, hoc Decretum esse disjunctivum conditionatum, præcedens ipsam Scientiam Medium, & conjungibile tam cum Scientia Media de consensu, quam cum Scientia Media de dissensu. Hoc autem est vltius declarandum.

402. DICO itaque 6. Potest in Deo admetti Decretum disjunctivum conditionatum, quo Deus antecedenter ad omnem Scientiam Medium libere dicat: Si Petro decrevero talen actum proximum amandi vel odio habendi, tunc concurram tantum vel ad actum amoris A. vel ad actum odij A. Hoc decretum est con-

ditionatum, nihil absolute decernens, & conjungibile tam cum decreto producendi aliquid, quam cum decreto nihil producendi. Præterea hoc decretum determinat quidem Petrum ad individuum A. præ inviduo B. sed non determinat ad amorem A. præ odio A. hanc enim determinacionem relinquit libertati Petri.

403. Quod autem hoc Decretum sine ullo inconveniente dicatur præcedere omnem Scientiam Medium, sic declaratur.

404. Illud Decretum debet præcedere Scientiam Medium, quod est Fundamentum Scientiæ Mediae; sed decretum determinans ad individuum actus, salvâ libertate quoad speciem, est Fundamentum Scientiæ Mediae: ergo debet præcedere Scientiam Medium. Probatur minor. Illud decretum est Fundamentum Scientiæ Mediae, quo non præcedente non potest Scientia Media affirmare suum objectum. sed illo decreto non præcedente non potest Scientia Media affirmare suum objectum: ergo &c. Major est clara. Minor probatur. Quamdiu non intelligitur facta determinatio ad individuum actus, tam diu Scientia Media non potest affirmare suum objectum; sed non posito decreto determinante ad individuum actus, non est facta determinatio ad individuum actus: Ergo &c. Major probatur. Nondum facta determinatione ad individuum, non potest Scientia Media videre causam secundam sub conditione operantem, & se ad speciem determinantem: hac enim operatio debet esse non solum quoad speciem, sed etiam quoad individuum determinata: atqui Scientia Media videt causam secundam se quoad speciem determinantem, & in aliquo determinato individuo operantem: ergo non posito illo Decreto, non potest in Deo dari Scientia Media: ergo à primo ad ultimum, illud decretum est fundamentum Scientiæ Mediae, debetque illam præcedere.

405. Denique Decretum hoc habet aliquid de libero, & aliquid de necessario. Liberum est, quia Deus libere eligit individuum A. utriusque speciei opposita, præ individuo quoconque ex infinitis possibilibus: Necessarium est hoc decretum, quia Deus est ex sua natura necessitatus, ad fundandam Scientiam Medium, sine quâ non posset exercere suam providentiam in producendis vel non producendis creaturis; adeoque est necessitatus ad offerendum concursum indifferentem, cum determinatione ad individuum. Sic ut in productione mundi fuit quidem liber ad producendum in hoc vel illo spatio imaginario, necessitatus tamen ad producendum in aliquo spatio, supposito quod veller producere.

406. Postquam haec in scholis tradideram, alius, & tertius modus occurrenti præsenti difficultati mihi incidit. Vixum est inquam, absque decreto disjunctivo præcedente Scientiam Medium, per solum Decretum prædefiniens posse explicari determinationem ad individuum, & oblationem concursus indifferentis. Conatus

sum hoc declarare satisfaciendo utrunque duabus objectionibus, quae obsistere videbantur: Prima erat, quia Decretum prædefiniens actum, v. g. consensum, non est indifferens ad dissensum: atque determinatio ad individuum debet esse Decretum indifferens, & conjungibile etiam cum dissensu, alioquin non esset tantum determinatio ad individuum, sed etiam ad speciem. Secunda, quia non appetat, quomodo Scientia Media possit exire in actum, & videre consensum sub conditione futurum, nisi præsupposita determinatio ad individuum.

407. Ad utramque hanc objectionem videtur responderi posse, oblationem concursus indifferens, non debere esse formale, sed sufficere radicalem seu virtualē, & hanc contineri in Decreto prædefiniens consensum. Ostendo. Scientia Media videret independenter ab omni decreto præcedente, quod si Petrus haberet actum primum proximum A. nullum ponet dissensum, adeoque neque dissensum A. si hic solus illi possibilis esset, nec B. si hic solus esset possibilis, & sic de ceteris. Et hoc videndo, videret Deus hoc ipso, quod Petrus ponet vel consensum A. si hic solus illi possibilis esset, vel consensum B. si hic solus possibilis illi esset, & sic de ceteris. Ratio est, quia est Metaphysicē necessarium & evidens, quod si Petrus consentiret per consensum A. si hic solus possibilis esset, pariter consentiret per consensum B. si illi non A. sed B. possibilis esset, eo quod Petrus non eligat inter A. & B. hoc est inter duos consensus omnino simillimos: & hoc sensu fine ullo inconvenienti potest adiunxit, quod Deus videat consensum hominis sub prædicto specifico, seu disjunctivē, quin videat determinatē ponendum consensum A. præ consensu B. quia nondum facta est illa determinatio ad A. potius quam ad B. & tamen conditionata positio vnius, si ille solus possibilis esset, arguit conditionatam positionem alterius, si alius solus possibilis esset.

408. Hac ergo Scientiā Mediā posita, potest Deus per Decretum prædefiniens consensum decernere actum primum proximum A. intendendo actum secundum seu consensum A, nolendo scilicet existere ullum alium actum præter A. in quo decreto continetur virtualiter sub conditione Decretum oppositum de non admittendo ullo dissensu, nisi dissensu B. si Deus per Scientiam Medium prævidisset, quod Petrus habens actum primum proximum A. esset dissensus modo paulò antē explicato. Ratio est, quia in Decreto præsente verificatur illa conditionalis determinatio, quae à Deo ponetur ad dissensum B. si Petrus prævisus fuisset non positurus consensum. Cū ergo in hominis potestate sit, vt existat Scientia Media de dissensu, hoc ipso est in illius potestate, vt hīc & nunc habeat concursum determinatum per decretum permisivum, seu negativē prædefiniens dissensum. Hanc considerationem alijs examinandam relinquo, quam a-

liqui moderni in suis prælectionibus jam ampli xi sunt.

§. IV.

An Causalitas causa Moralis arguat Decretum virtualiter intrinsecè distinctum à Decreto causante ipsam causam Moralem.

409. **H**oc est alterum fundamentum, quo plerique moventur, ad ponenda Decreta virtualiter distincta. Videtur enim penitus inexplicabilis causalitas meriti in præmium (eadem est ratio de precibus aliquid impetrantibus) nisi intercedat Decretum, quo decernatur præmium ob meritum, vel ob preces vias. & hoc decretum ponunt aliqui formaliter liberum, aliqui ponunt necessarium, & ajunt esse actum imperatum à Decreto prædefiniens ipsum meritum.

410. **D**ICO 7. Implicat hujusmodi Decretum necessarium, quod habeat rationem actus imperati pro posteriore signo. Conclusio jam est superius probata Observatione. 7. Et nunc declaratur in exemplo. v. g. Deus decernit Petro Gloriam propter sua merita; in quo casu ponunt adverteri duo Decreta: Primum vocant *Decretum intentionis*, immediate procedens ex Scientia Media, quā Deus videret: si Petrus haberet illuminationem A. eliceret tale meritum: hac inquam Scientiā Mediā posita, ajunt, Deum elicere hoc decretum: *Ad obtainendam Petro gloriam decerno ejus existentiam & illuminationem A.* & quia sum virsus meritum, volo tunc eo vijsō decernere gloriam *Decretum executionis*. Ita quidam, qui Decretum executionis defendunt tanquam actum necessarium & imperatum, qui nimis non potest non sequi, alioquin frustraretur actus imperans.

411. **H**ac tamen doctrina non potest subsistere. Nam actus decernens immediate gloriam, procederet ex visione meriti: sed visio meriti est virtualiter indistincta à decreto prædefiniens, seu ab actu imperante, vt suprà probatum est: ergo procederet immediate ex ipso actu imperante: ergo actus decernens gloriam est essentialementer connexus cum actu imperante ipsum: atqui econtra actus imperans etiam est essentialementer connexus cum illo decreto, tanquam actu imperato: ergo essent actus mutuo connexi & ab invicem inseparabiles: sed actus ita connexi non possunt virtualiter ab invicem distinguui, quia non possunt distinguui realiter in tertio: ergo decretum præmians non potest esse actus imperans necessarius, vt ponebant adversarii.

412. **A**lij, vt dixi, ponunt Decretum gloriae vijsō merito, esse formaliter liberum, quod sic concipiunt & ordinant. Deus, inquit, non solum videt per Scientiam Medium, quod si Petrus haberet auxilium A, esset positurus meritum, sed etiam videret per Scientiam Medium: si Petrus ponet tale meritum, ego liberè decernem illi gloriam vijsō merito. Hac duplicita Scientiā

Scientia Mediâ suppositâ , dicunt, Deum elicere decreum Praedefinitionis quo dicat : *Ad obi-
nendum Petrum gloriam, decerno illi auxilium A.* Hoc decreum Praedefinitionis erat impedibile non solum à Petro, sed etiam ab ipso Deo, si nempe etiam viro merito noluerit dare gloriam. Verum hoc omnia corrunt ex dictis.

413. DICO itaque 8. Repugnat hoc Decretum liberum præsumum per Scientiam Medium, & sublequens ad decretum prædefiniens præmiū, aequum ad visionem meriti. Probatur 1. Nullum decreum Dei potest esse objectum Scientiæ Mediae, ut suprà probatum est ex eo, quod omne decreum posterius Scientiæ Mediæ, debeat dirigi à Scientia Media præcedente, à qua etiam dirigeretur decreum opositum : nullum autem decreum potest impedire illam Scientiam à qua dirigitur : decreum autem opositum illi, quod est objectum Scientiæ Mediae, posset illam impeditre ; qua omnia superiū probata sunt : arquum decretum præmij ester objectum Scientiæ Mediae, ut isti Authores docent : ergo repugnat. Probatur 2. Hoc decretum procederet ex visione meriti, ut ponunt adversarij : sed visio meriti est virtualiter etiam ipsum decreum prædefiniens præmium : ergo Decre-
tum executionis ester essentialiter connexum cum decreo prædefiniens præmium : atqui cognitione ex qua procedit decretum, est inimpedibilis per opositum decreum, quia etiam decretum opos-
sum per eandem cognitionem dirigeretur : ergo decreum prædefiniens ester inimpedibile per decreum opositum decreto executivo præmij : cùm tamen adversarij velint esse impeditibile per decreum opositum decreto executivo præmij, quia, ut retulimus, supponunt, quod Deus etiam viro merito, posset negare præmium, quia liberè præmit auctum.

414. Probatur 3. Daretur inter decretum prædefiniens & decretum executivum mutua inseparabilitas & connexio : ergo non distinguntur inter se virtualiter : ergo non potest unum ponere vium meriti, & alterum post vium meriti. Antecedens probatur. Nam decretum prædefiniens præmium ester connexum cum decreto executivo, non minus quam cum ipso con-
fensi & merito Petri, utpote procedens ex Scientia Media virtusque, & hoc concedunt adversarij. Rursum decretum executivum præmij, ester etiam essentialiter connexum cum decreto præ-
definiens, utpote procedens ex visione meriti, virtualiter indistinctâ à decreto prædefiniente : ergo &c.

415. Conclusiones hucusque posita contra multiplicantes Decreta, & virtualiter distinguen-
tes decreum intentionis à decreto executionis, sunt ad mentem S. Thomæ q. 19. a. 5. vii. disputat, an aliud ut volitum possit Deo esse ratio volen-
ti aliud, & in corpore sic concludit : *Sicut in Deo
intelligere causam non est causa intelligendi effectus,
sed ipse intelligit effectus in causa, ita velle finem non*

*est ei causa volendi ea quæ sunt ad finem, sed tamen
vult ea quæ sunt ad finem, ordinari ad finem. Vult
ergo, NB. hoc esse propter hoc; sed non propter hoc
vult hoc. Negat ergo S. D. subordinationem de-
cretorum divinorum, & viuis ad alterum præsup-
positionem, quæ tamen asseritur ab adversariis.*

§. V.

Solvuntur Objectiones.

416. Objicitur 1. Ex ultima conclusione sequitur, meritum & preces non esse causam moralem præmij aut doni imperati : quia non intercedit inter meritum & præmium villa causâlitas. Non quidem causâlitas physica, tum quia sic ester causa physica ; tum quia meritum saepe tempore præcessit præmij collationem : sed neque intercedit causâlitas moralis. Nam causâlitas moralis aliud non est, quam quod aliquid ut existens moveat causam physicam ad operandum, sicut mandatum Domini moveat servum ad laborandum : atque in nostra sententia meritum non moveat ut vium, ut Deus conferat præmium : Vno verbo, non causam præmium mediante decreto divino, quo modo hæc causâlitas moralis semper explicata fuit. ergo meritum non est causâ moralis præmij ; & sic denique nec Sacramenta erunt causâ moralis gratiæ, nec merita Christi erunt causâ nostra Justificationis, quæ omnia sine errore dici non possunt: ergo fatendum est, quod decretum executionis procedat ex visione meriti: ergo est virtualiter distinctum ab intentione præmij, nam hæc est causâ præ-
dinitiva meriti: ergo est prior merito. Non potest autem non distingui virtualiter decretum quod est prius, à decreto quod est posterius merito.

417. Respondeo, negando, quod de ratione generica causâ moralis sit, causare effectum mediante cognitione & volitione causâ physice. Dicitur enim A. causare moraliter B. ideo, quia per ordinationem & intentionem causâ physice connectit A. taliter cum B. ut in estimatione communis perinde sit, ac si illud physicâ causaret, vel physicâ moveret causam physicam ad producendum B. sive deinde illa connexio pro-
veniat ex una indivisibili intentione vtriusque, sive ex volitione præsupponente cognitionem existentia ipsius B.

418. Et licet in humanis plerumque con-
tingat, ut causâ moralis ut jam existens, mo-
veat causam physicam ad operandum, posset tamen etiam aliter se res habere, salva denomina-
tione causâ moralis. In exemplo. Si ego per divinam revelationem cognoscerem, quod si Pe-
tro darem gladium, ester crastino die pugnaturus & victurus hostem patriæ, possem hodie vno in-
divisibili actu sic statuere : *Do tibi gladium ut cras
pugnes & vincas hostem ; & propter dignitatem victo-
riæ, volo ut vesperi sis dominus mei fundi.* hoc casu etiam si nulla intercederet amplius cognitione aut volitione

volitio, ad quam moverer à victoria via, ut vellem fundum esse Petri, adhuc Petrus fieret dominus fundi, & omnium judicio recte diceret, se fundum accepisse in præmium victoriae.

419. Hoc modo Decretum divinum in se indivisibile, ordinans tamen prædefinitivæ meritum ad præmium, propter intrinsecam suam proportionem & dignitatem, quam Deus cognoscit per Scientiam simplicis intelligentiae, adjutus insuper à Scientia Media de consensu sub conditio- ne futuro, atque ita voleans complexum ex merito & præmio, ut ex ipso volendi modo non esset volitus præmium, nisi meritum esset ponendum, hoc inquam modo necesse est decretum divinum meritum cum præmio, preces cum dono, ut in estimatione morali perinde sit, ac si præmium physicæ causaretur à merito aut preciis, vel, ac si meritum ut existens objeclivè moveret ad dandum præmium.

420. Objiciuntur 2. Varia Scriptura Te- stimonia, quibus significari videtur, quod ex vi- sis meritis conferatur præmium. adducunt autem ex Matth. 25. verba illa: *Euge serva bone & fidelis, quia super pauca fuiisti fidelis &c.* & illa: *Venite be- nediicti Patris mei, possidete &c. esurivis enim & de- distis &c.* & ex Jacobi 2. illa verba. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & ha- redes regni?*

421. R. In his textibus plus non conti- neri, quam quod merita sint causæ moralis præ- mij, sed nullus dicit, quod ut existentia moveant Deum: Illud ulterius concedimus, hoc posterius negamus. Deinde textus allati loquuntur de Christo homine, in quo facilè possunt illi actus, etiam realiter distingui, admitti. Denique priores duo textus probant, quod Deus primum in tempore decerneret gloriari, si in omni rigore intelligendi essent: dicitur enim in parabola: *Poſt multum vero temporis venit dominus, & poſuit rationem cum eis.*

422. Apparentius afferri possunt illi tex- tus, quibus dicitur Deus exaudire nostras preces, respicere nostra merita, audivisse clamorem &c. R. tamen, actus divinos proponi nobis in S. Scrip- tura accommodat ad modum quo solemus illos instar nostrorum actuum concipere: & ideo etiam proponuntur, quasi Deus primum in tempore huiusmodi actus eliceret: *Nunc scio, quia times Deum. Descendam & videbo: exaudiri te etiam hac vice &c.* Sic etiam tribuit Scriptura Deo ocu- los, pedes & alia membra. Quia ergo actus di- vini simplicissimi equivalent actibus nostris rea- liter distingui, ideo illos ratione ratiocinata distingui, quia tamen distingendi ratio subsi- stit sine distinctione virtuali intrinseca, ut patet in distinctione graduum Metaphysicorum.

423. Dices: Ergo quando rogo Deum, ut mihi exhibeat aliquod beneficium, reipſa perinde est, acsi dicem: *Domine, peto ut ab eterno ordinaveris has meas preces ad talem rem mihi exhibendam.* R. In adversariorum opinione ita re-

solvenda erunt preces. *Domine peto ut ab eterno videris has meas preces, inquit viſis decretaveris mihi ha- rem.* Quid in hac, queso, mollius ac in priore? Dicendum, quod Petrus nostra aliud non sit, quam manifestatio desiderij alicujus rei, & agniti- o, quod non possimus illam obtinere nisi Deo tribuente: potest etiam intervenire reflexum de- siderium quo optemus, ut Deus ab eterno ordina- verit nostrum directum desiderium ad rem desi- deratam, quoquaque modo fiat haec ordinatio; quod nostræ non intereat.

Objici posset 3. Hæc causæ est vera: Ideo Deus cognoscit futura, quia decernit futura: & non econtra: ideo decernit futura, quia co- gnoscit futura: ergo inter volitionem liberam & visionem futurorum intercedit distinctio vir- tualis.

424. Confirmatur. Ex SS. PP. supra pro- bavimus, Deum ideo cognoscere futuros nostros actus liberos, quia sunt futuri, & non econtra ideo esse futuros, quia Deus futuros cognoscit: atque si nulla est distinctio inter visionem & de- cretum liberum, non minus erit verum dicere: ideo sunt futuri, quia Deus futuros cognoscit; quam verum sit dicere: ideo sunt futuri, quia Deus prædefinivit ut essent futuri; quia est veri- sima propositio: ergo admittenda est aliqua vir- tualis distinctio inter decretum & visionem, & illi tribuenda prioritas.

425. Hoc argumentum non magis conclu- dit, quam si quis probaret, Intellectionem es- sentialis Dei & Volitionem essentialis virtu- liter inter se distingui. Nam etiam hæc est vera: Ideo Deus se amat, quia se comprehendit, & non econtra, ideo se comprehendit, quia se amat. Vtitur quidem hoc argumento P. Aldrete ad pro- bandam distinctionem virtualis inter illa prima- ria attributa, sed nobis servit instantia contra illos, qui rectius negant, & hoc seculo prevalent. R. Illas causæ usurpari secundum distinctionem formalis rationis ratiocinata, sicut secun- dum eandem vera sunt ista: Deus per Misericordiam parcit, & non per Justitiam, econtra per Justitiam punit, & non per Misericordiam.

426. Ad Confirmationem R. ut etiam superius notatum est, per illas causæ indicate nos velle, quod tam visio futurorum, quam Decretum prædefiniens impediti possent per actum oppositum, quia pendent à Scientia Media im- pedibili ab illa voluntate, cujus actus prædefini- tur.

427. Objici posset 4. S. Augustinus li- bro 1. ad Simplicianum q. 2. vbi exponens illud ad Romanos 9. *ut secundum propositum electio Dei maneret:* sic concludit. *Non tamen electio pre- dit justificationem, sed electionem justificationis: nemo enim eligitur, nisi jam distans ab eo qui rejicitur.* Respondeat sufficienter P. Mart. Esparza, illud Jam; non esse intelligendum presuppositivè, in genere quasi causæ efficientis, sed formaliter in genere causæ formalis, quatenus ipsa electio est discretiva

dilectiva electa a i.ecto. Eodem modo potest explicari illud ad Romanos 8. *Quos præsivit, & prædestinavit.* Ceterum, utrumque locum explicabo in Prædestinatione, quia est celeberrimus qui afferat pro Prædestinatione Mercenaria, ex prævisis meritis; unde, quia plerique ex adversariis defendunt Prædestinationem gratuitam, illos non minus quam nobis explicandus est.

§. VI.

ordo Signorum breviter absolvitur.

42. Ex hac tenus disputatis facile est ordinem signorum virtualiter distinctorum construere, in quo cæteroquin vix duo authores conveniunt, quod provenit ex supervacante multiplicatione decretorum.

In primo itaque signo ponitur Scientia Simplicis Intelligentia, quæ Deus intelligit, quid si possibile sit, & quæ sint rationes insite naturis rerum, quibus Deus alicui potest ad aliquid extra se producendum vel non producendum. Cognoscit item, esse possibilia plura individua actum liberorum in agentibus creatis; insuper cognoscit determinationem ad individuum ad se pertinere. Cognoscit insuper, in se non posse existere scientiam eventuum liberorum conditionatorum quodam speciem, nisi prius à se fiat conditionata determinatio disjunctiva ad individuum. Cognoscit denique, se esse necessitatum ad faciem aliquid hujusmodi determinationem, ut tempe ponat fundamentum Scientia Media, sine qua non posset habere debitam providentiam.

43. In secundo Signo, ponitur Decretum conditionatum disjunctivum, determinans individua actum liberorum.

In tertio signo, ponitur Scientia Media de consensu Petri, v. g. cum auxilio A. In quarto Signo, ponitur decretum quo Deus intendit Petri gloriam, per talium consensum & reliqua media, quæ omnia ordinat à primo usque ad ultimum, nullâ amplius intercurrente aut interpolante Scientiâ Vilonis, dirigente aliquod posterius decretum. Quodsi alicui non arridet illud decretum disjunctivum conditionatum, potest aucter secundum signum, & absolvet omnia tribus signis.

§. VII.

Argumentum universale, quo probatur, utrum decretum absolutum post Scientiam Medium admittendum esse.

44. Argumenta specialia hactenus relata, possunt ad unum reduci hoc modo.

Si possent admitti plura decreta absoluta, tunc unum illorum ponendum esset in signo priore, virtualiter distincto, & alterum in signo posteriore; sed hoc est impossibile: ergo &c. Majorem admittunt omnes. Minor probatur. Si unum ponetur in signo priore virtualiter distincto à posteriore, tunc alterutrum deberet esse separabile ab altero, nam sine hac separabilitate non datur in decretis liberis virtualis distinctio, quia non datur realis distinctio in tertio. Atqui neutrum esset ab altero separabile, & hoc ex proprio modo tendendi in suum objectum: ergo est impossibile unum ponit in signo priore, & alterum in posteriore. Minor probatur, primò quod illud decretum, quod ponetur in signo priore. Decretum primum esset decretum intentionis ultimi finis, ordinando ad illum omnia media, eo ordine quo Deus per illa finem consequi intendit: ergo hoc decretum est volitum omnium mediorum, quæ postea in executione conduced. Sed si datur aliquod decretum posterius, illud etiam est unum ex medijs, ergo primum decretum est volitum posterioris decreti: sed decretum efficaciter est essentialiter connexum cum omni eo cuius est volitio: ergo primum decretum erit connexum cum posteriore.

45. Probatur jam etiam quod secundum membrum, nempe decretum posterius fore essentialiter connexum cum priore. Omnis volitio Dei ita vult objectum, ut simul etiam velit se ipsum: sicut omnis cognitione cognoscit seipsum: ergo vult seipsum secundum eum statum & conditionem in quo actu ponitur, dum ponitur. Nam Deus debet omnia velle perfectissimo modo: est autem perfectissimus modus, ita velle aliquid, ut sit expressè & reflexè volitum secundum eum statum in quo ponitur, & omnis alius modus volendi est imperfectus. Atqui posterior volitio ponitur in eo statu, quo ordinatur tanquam medium ad ultimum finem: ergo vult seipsum ut medium ordinatum ad talem finem: atqui sic habet essentiali connexione cum decreto intentionis primo, supra quod se reflexit: ergo est mutua connexio & inseparabilitas: ergo excluditur virtualis distinctio.

CONTROVERSIA III.

An, & quo sensu Deus necessitetur ad faciendum Optimum.

46. De hac Controversia si quis velit sub terminis generalibus pronuntiare, multis incommode exponetur, quoque se verterit. Si enim omnimodam indifferentiam, & liberimam volendi nolendivè quidvis, & in quibuscumque circumstantijs, afferuerit, vexabitur auctoritate gravissimâ & ineluctabili Sanctorum Patrum. Si neget, videbitur Deo aliquam creaturarum indigentiam attribuere, & plenum in eas dominium auferre. Hinc orta est ea quam videmus Doctorum in hoc puncto discordia. Quodsi res ipsa distinctius & membratim examinetur, vix poterit esse dissensio.

47. Prima Sententia est Raymundi Lulli apud Vasquez 3. p. disp. 1. n. 10. Deum sive qui dem liberum simpliciter ad aliquid vel nihil cre-

I 3

andum,

andum, fuisse tamen physicè seu metaphysicè (in præsenti pro eodem sumuntur) necessitatum, ex suppositione quod veller aliquid creare, ad faciendum optimum ex omnibus possibilibus, nempe ad unionem hypostaticam producendam. Hæc sententia est singularis, & à multis errori proxima censetur. Potuisset enim Deus nullam creaturam ad finem supernaturalem elevare, & totum universum in statu pura naturæ relinquare, ut suo loco dicetur.

434. Secunda Sententia esse posset, saltem ex suppositione elevationis Naturæ humanae ad finem supernaturalem, fuisse necessariam Incarnationem. Hanc sententiam non quidem absolutè vult asserere P. Esparza, in eam tamen vehementer propendere fatur in libello de Incarnatione q: 17. §. vlt. Verum inspeccis insuper illis qua tum in eodem libello, tum in prima parte docet, meo quidem iudicio debet illam absolutè tenere. Nam in libello de Incarnatione quaest. 6. totâ docet, tantam esse connexionem naturalem inter Gratiam sanctificantem & Unionem hypostaticam, ut contra naturam Gratia esset eam existere, & non habere pro causa saltem meritoria Personam divinam Incarnatam, & hoc quidem ait q: 17. prope finem, fore Miraculum, quale in præsenti Providentia ordine nullum unquam fuit, nullum erit, nec vlla ratio persuadet, posse pro aliqua rerum opportunitate esse conveniens: ait insuper, hoc miraculum fore impeditum majoris boni connaturalis ipsi Gratiae (nempe existentie Christi) & quidem omnino incompensabilis.

435. Deinde verò in prima parte q: 28. a. 9. prope medium docet, Deus esse metaphysicè necessitatum, ne cuiquam rei existenti neget bonum ipsi connaturaliter debitum, nisi facta compensatione per aliquid aliud bonum saltem æquale. Ex his subsumo. Atqui si stante elevatione hominis ad gratiam, non daretur Christus, denegaretur gratia bonum connaturaliter debitum, nullo alio bono compensabile, ut h̄i author docet. ergo sub hac hypothesi Deus est metaphysicè necessitatus ad mittendum Christum. Ab hac doctrina recedemus acturi de Incarnatione, vbi dicemus, Christum non fuisse venturum Adamo non peccante; quam sententiam cùm P. Esparza problematicè doceat, fateri cogitur, vnum ex relatis ipsius principijs probabiliter negari: nos ergo negabimus connexionem illam gratia cum causa meritoria.

436. Tertia sententia est P. Granadi de Volut. Dei tr. 2. disq. 3. qui imprimis advertit, discriben inter entia inegalitatem perfectionis. Nam quædam sunt, inter quæ possibile semper est perfectius & perfectius in infinitum, ita ut optimum non sit possibile, v. g. inter species unius generis, & inter individua unius speciei, quorum plura simul sumptu habent plus perfectionis quam unum solum: sed quia non potest dari numerus supremus, ideo non potest in hoc ordine dari o-

ptimum: & in his evidens est, Deum non necessitari ad optimum, cùm si impossibile, prout c̄iam observat S. Thomas q: 47. a. 3. ad 2. Alia autem, inquit Granadus, sunt, in quibus non abitur in infinitum, sed certus quidam terminus reperitur; cujusmodi sunt ea, quæ spectant ad extrema contradictione opposita, v. g. Incarnatione, Non Incarnatione, Prædestinatione, Non prædestinatione, Existencia mundi, Non existencia mundi. De his ergo docet Granadus, Deus non solum semper facere & fecisse optimum, sed ad hoc voluntum necessitari à sua nativa bonitate, ingenio, & propensione, ut moraliter non possit id nolle, quamvis habeat potentiam physicam ad nolendum. Eandem sententiam docet P. Ruiz de Volut. Dei disq. 9. 5. 3. n. 7. & seqq. Potro hanc Moraliter necessitatem ait Granadus consistere in hoc, quod licet Deus physicè posset aliter facere, numquam tamen aliter facturus sit, ob summam propensionem.

§. I.

Nulla facta suppositione datur in Deo summa Indifferentia in Actu primo.

437. DICO 1. Nulla datur Absoluta Moralis. Necessestis in Deo faciendi Optimum, v. g. creandi mundum. Ita communis carcerorum. Dixi: *absoluta*. Hoc est: nullâ factâ hypothesi, de qua exceptione in seqq. dicetur.

Probatur Conclusio 1. Auctoritate S. Augustini, qui octuaginta trium questionum (que habentur in Tomo 4.) questionem vigesimam secundam sic orditur. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas: ubi nullus defectus, nulla indigentia: nullus autem defectus in Deo; nulla ergo necessitas, quibus verbis complectitur S. Augustinus omnia argumenta, quibus sententia contraria potest efficaciter impugnari.* Itaque

438. Probatur Conclusio 2. Ratione. Si Deus moraliter necessitaretur ad producendam aliquam creaturam ex intentione majoris gloriae inde resultantis (ut volunt adversarij) Deus indigeret creaturis ad statuendum suum naturalem & innatum appetitum gloriae, nec posset creaturam contemnere, nisi vim sibi inferendo, & contra suam inclinationem pugnando, eamque vincerendo; sed hac non solum ex terminis Deo indigna apparent, sed etiam imperceptibilia in natura suprema, non habente aliam superiori, cui velit in tali victoria placere, eò quod superiori nature placeat aliquid fieri contra inclinationem inferioris: ergo si Deus potest creaturas velle & nolle, dicendum est, quod non magis ad volendum quam ad nolendum inclinetur. Et hoc significat Scriptura Sap. 11. *Quoniam tanguam momentum statere, sic est ante te orbis terrarum (hoc est, sicut statere in neutrâ partem magis inclinatur, ita nec Deus ab orbe terrarum) & tanguam gutta roris amelucari qua descendit in terram: hoc est, nullo pondere eam impellit, sed evanescit.*

Et

Et sane fine hoc æquilibrio non appetet, quomo-
do cum veritate diceretur Deus Bonum sibi suffi-
cens, equivalentis omnibus, se solo infinitè felix,
in se tanquam in centro quiescens.

439. Ad hanc rationem reducuntur, meo
quidem iudicio, omnes alia, quæ multiplicatis
verbis solent ad probandam conclusionem ad-
dici. Optima denique probatio erit, Solutio
objectionum; sine ratione enim convincente,
non est Deo necessitas imponenda. Et quidem
argumenta P. Granadi nimium probant, nempe
Metaphysicam necessitatem, ut observarunt Lu-
go, Derkennius, & alij, quapropter non est
opera pretium ea referre.

440. Præcipua objectio est ex autoritate
factorum Patrum, & omnium difficillimè loqui-
tur S. Anselmus in libro: *Cur Deus homo*. Cæ-
terum quia afferit Metaphysicam necessitatem, cæ-
tum adversarij explicandus est. Ait enim, tan-
tus Deum necessitatum ad Incarnationem, quām
ad non mentendum. Dupliciter autem exponi
potest. Primo, quid loquatur ex suppositione
promissio facta Adamo in paradiſo; quid vi-
deatur spectare exemplum de necessitate non
mentendi. Secundo, ex suppositione quid vo-
luerit exigere condignam satisfactionem, hæc
enim non nisi à Perlonia divina exhiberi potuit.
Sane nisi has explications reciperet S. Ansel-
mus, efficeret sibi me contrarius. Nam in quin-
tum caput Epistole ad Romanos, in illa verba:
Commendat autem: faceretur tuis Deo possibiles a-
lios modos nos liberandi.

441. Aliorum Patrum Testimonia, non
probant absolutam necessitatem, sed ad summum
necessitatem ex suppositione, ut explicabitur §.
Sequente. Cæterum variae explications adhi-
bentur, non quid omnes convenient singulis, sed hæc illi, alia alteri. Primo aliqui in-
telligi possunt, quid Deus semper operetur optimo modo, sine defectu, inordinatione, aut im-
perfectione morali: sine malitia aut imprudencia, & hoc contra Manichæos. Secundo, quid Deus semper faciat optimum, hoc est convenientissimum fini sibi liberè præfixo, quod est Deo
metaphysicæ necessarium, quia voluntas Dei effi-
cax est. Tertiò, quid Deus semper faciat suum
beneplacitum, quod autem Deus vult, recte di-
citur optimum, per denominationem extrinse-
cū beneplacito Dei, esto quoad prædicta in-
tinxeca sit minus bonum suo opposto. Sic si
Deus præcipiteret Matrimonium, efficeret melius ca-
liban, sed non nisi per denominationem extrin-
secam, & à forma exercitse, videlicet præcepto
divino. Ratio est, quia Deus est bonum univer-
sali, cui omnia bona particularia debent subor-
dinari & conformari, & quid magis ejus benepla-
cito conformantur, eò sum meliora extrinsecè.
Quid intelligi possunt PP. quid Deus in hoc
universo constituendo, procuraverit optimum
non simileiter, sed respectivè, scilicet secundum
congruentiam & proportionem pulchritudinis &

decoris partium in ordine ad totum, quod resul-
tat ex productione universalis ordinis naturalis &
supernaturalis defacto existentis, ad cuius pul-
chritudinem non ita saceret abundantia perfectio-
rum creaturarum. Quintò denique quid Deus
faciat optimum observando leges seu exigentias
inditas rebus. Quā verò necessitate Deus ad hæc
adstringatur, jam declarabitur.

§. II.

*An Deo insit aliqua necessitas sic vel sic o-
perandi ad extrā, ex suppositione.*

442. Prima Sententia negat, & facetur, quid
Deus potuisset, absque ullo Sapientiæ &
Bonitatis præjudicio, totum Cœli concavum re-
plere scarabeis, aut araneis, per totam aternita-
tem: Angelos item privare semper omnibus
speciebus intelligibilibus, omniq[ue] concursu ad
villam cognitionem: Homines constitutæ supra
capita, pedibus sursum elevatis, extra cœli am-
bitum, dentes inferere cavitatibus oculorum, &
oculos gingivæ seu mandibulæ, & hujusmodi
plura, atque hæc vñiversaliter in omnibus & sem-
per. Ita ferè sententiam hanc proponit P. Espar-
za, ut vel ex ipsa propositione appareat monstro-
fa.

443. Secunda sententia docet, inesse Deo
necessitatem ex suppositione, quid velit creare
mundum, ut creet cum ea partium inter se co-
ordinatione & proportione quam exigunt. Item,
inesse Deo necessitatem observandi deinceps Le-
ges insitas rerum naturis, quas philosophi exi-
gentias seu appetitus innatos vocant. Hanc au-
tem necessitatem dicunt esse Moralem, fundatam
in dupli necessitate Metaphysica, seu potius ab
his indistinctam. Prima est, ut Deus non nisi
raro dispensem in hujusmodi legibus, illis contra-
veniendo. Secunda est, ut raro dispensem,
nisi per aliud vel æquum bonum, vel etiam melius
compensem, ut sic semper omnis defectus seu de-
formitas in universo caveatur.

Hanc Sententiam p[ro]x[imo] ceteris accuratè &
nervosè tractavit P. Esparza q. 28. t[er]tiā, fecutus in
hoc, ut in pluribus Magistrum suum P. Antonium
Perez d[icit]b. 6. de Volunt. Dei c. 5. à n. 45. & seqq. qui
denique ait, conclusionem non indigere proba-
tione: quis enim dicat, non habere Deum ne-
cessitatem ne decernat producere solas muscas?

444. In hac sententia imprimis modus lo-
quendi seu usurpandi vocabulum *necessitatis Mo-
ralis* mihi non admodum placet, quia decepto-
rius est, & à communi modo loquendi recedit.
Haecenus apud Theologos necessitas Moralis usur-
patur hoc sensu, quid sit vehementissima in-
clinatio, cui quidem physicè possit contraveniri,
defacto tamen nunquam contravenietur. Fal-
sum autem est, dari in Deo hujusmodi inclinatio-
nem, nunquam dispensandi in legibus naturæ,
ut farentur isti authores: falsum itidem est, nun-
quam

quam Deum dispensare, ut etiam fatentur. ergo qui absoluēt poneret in Thesi: *Datur in Deo necessitas moralis observandi leges naturae*: deciperet lectores. Omisso ergo singulari hoc loquendi modo, de re ipsa videamus.

445. DICO 1. Duplex Metaphysica necessitas assignata ab his auctoribus, non est distinguida, sed ad unam reducenda, nempe ad necessitatem Metaphysicam nunquam dispensandi sine compensatione; ac proinde necessitas Metaphysica raro dispensandi, ad rem non pertinet. Probo. Vel potest Deus frequentem dispensationem compensare meliore vel aequali bono seu ornamento universi, vel non potest: si non potest: ergo sufficit ponere necessitatem Metaphysicam non dispensandi sine compensatione, jam enim in hac includetur necessitas Metaphysica non dispensandi frequenter. Si potest compensare frequentem dispensationem; ergo non datur Metaphysica impossibilitas frequenter dispensandi; nam quod impossibile est negari exigentia rerum, compensari non potest, quia compensatio substituit illi quod negatur cum deberetur.

446. Ratio à priori est: quia tunc solum intelligitur facta sufficiens compensatio boni debiti, quando per compensationem non diminuitur pulchritudo & estimabilitas universi, & aquae parum offendere illam, qui totum artificium intueretur, atque non offenderetur, si nulla dispensatio facta fuisset. atqui si hoc observaretur, universum non recuaret frequentem dispensationem: ergo ideo solum potest esse impossibilis frequens dispensatio, quia est impossibilis ejus quae frequenter compensatio.

447. Conclusionem hanc ideo posui, quia non est adeo certum, non posse etiam frequentem dispensationem compensari, praesertim cum vix possibilis sit regula cognoscendi, quanta debet esse frequentia dispensationum, quam hi Authores volunt repugnare.

448. DICO 2. Probabilis est, inesse Deo Metaphysicam necessitatem nunquam dispensandi in natura, nisi ordinare illam dispensationem ad aliquid saltem aequivalens, respectu totius universi, adeo compensandi illud malum, quod per dispensationem infertur naturae, & quoad hoc sentio cum secunda sententia.

449. Et ut in exemplo res faciliter apprehendatur: Si Deus nollet concurrens cum igne ad calcificandum, deberet hoc ordinare ad aliquid aquae bonum, vel melius, quam esset universo concursus igni juxta suam exigentiam exhibitus, & quidem (quod notandum est) ad aliquid incompensabile cum concursum; non enim ad compensationem quam requirimus, satis est ponere in universo aliquid aequivalens illi, quod alibi negatur aut tollitur: sic non fieret compensatio, si igni A. negaret concursum, & alibi produceret ignem B. cumque illo concurreret; vel si defrue-ret Angelum A. & produceret alium perfectio-

rem illo: hæc inquam non esset illa compensatio, quam requirimus: deberet enim illud bonum quod supponitur bono denegato, aliquo modo includere vel connotare aut supponere hanc ipsam denegationem, ita ut hæc denegatio, quæ alioquin esset quedam in universo deformitas, adjuncto alio evadat ejus ornamentum & decus. sic Deus, quando noluit concurrens cum igne Babylonico ad comburendos pueros innocentes, & quando noluit concurrens cum leonibus ad devorandum Danielem, ordinavit hæc ad ostendendam in ipsis circumstantiis curam suam innocentum, eorumque defensionem ac protectionem, contra quamcunque potentiam humanam & machinationes animalium, item ad vicesendam impiorum iniuriam &c.

450. Ejusdem compensationis exempla habentur in ceteris nobilioribus Fidei nostra Miraculis; Humanitati Christi compensatur propria subsistentia per Divinam: Accidentibus Eucharisticis compensatur sustentatio substantia panis per eorundem creationem, & Corporis Christi continentiam: retardatio motus solaris, compensata est consummatione victoriae, cedentis in singularem gloriam Dei, & promotionem fiduciae in Deum. Nunc conclusio sic declarata

451. Probatur. 1. Authoritate S. Thomæ in 4. dist. 46. q. 1. a. 2. *quaestiuncula* 1. qui impugnat quorundam opinionem, volentium rebus creatis nullas inesse Leges, vi quarum illis certi effectus debeantur, & quas Justitia providentia Dei debitum attendere. sed ex libera Dei voluntate provenire, quod v. g. ignis potius calefacit, quam frigescat, & sic tu esse justum, & esse ad placitum, in Deo idem esse. Huic opinioni obicit S. D. inter alia glossam in caput undecimum Epistola ad Romanos, supra illud: *contra naturam miseris es*. Deus, inquit D. Thomas cum glossa, *creator & conditor omnium rerum, nihil contra naturam facit, sicut nec contra seipsum, &c.* ergo nihil potest facere contra ordinem Justitiae in rebus constitutum. Deinde in C. dicit, quod in Deo Justitia superadat voluntati ordinem divinis effectibus convenientem, secundum quod unum alteri proportionality adaequatur. *Unde patet*, inquit paulo post, quod non ex hoc tantum aliquid dicitur esse justum, quia est à Deo volitum, sed quia est debitum alicui rei create, secundum ordinem creature ad creaturam. Deinde in responsione ad secundum, consenteat nostris conclusionibus, distinguere inter necessitatem absolutam, & necessitatem ex suppositione. *Luto*, inquit, non est magis debitum, quod ex eo formentur vas nobilia potius quam ignobilia: sed cum ex luto formentum est vas nobile, nobilitati illius vas est debitum, ut ad vas convenientes deputetur. Similiter quod Deus talem creaturam producat quamlibet voluerit (ecce! libertatem oppositam necessitati absolutæ) indifferens est ad rationem Justitiae, sed quod aliqua natura producta ei attribuatur, quod illi naturæ competit, hoc ad eum Justitiam pertinet, & contrarium eum Justitiae repugnare. Ratio est mani-

est manifesta quia ex ipsa nominis impositione constat, quod illud opus non dicatur *Justum* esse, seu pertinens ad *Justitiam*, cuius oppositum si fieret, non esset contra *Justitiam*: alioquin omnis donatio dici posset actus *Justitiae*, quod absconsum est, ergo ut opus dicatur *Justum*, debet oppositum esse repugnans *Justitiae*, & arguere defectum *Justitiae*. Jam vero quando seu formaliter seu aequivalenter praefatur quod debetur, satisfit *Justitia*: ergo ad alterutrum Deus tenetur, non quidem ex obligatione morali, qua in Deo dari non potest, ut in *Tractatu de Incarnatione* probatur: ergo ex necessitate *Metaphysica*.

452. Pergit deinde S. Thomas. Similiter *Denuo differens* est, quantum ad *Justitiam ejus*, ut det gratiam vel non dei, cum donum gratiae non sit naturae debitum; sed postquam gratiam contulit, que est nesciendi principium, ad *judicium ejus* pertinet, ut proximitate premia reddat; & sic ex *suppositione voluntatis* *Justitia* causatur.

453. Probat *Conclusio 2.* Authoritate Patrum fidei gravissimam, & indeclinabili, si duo obseruentur. Primum est, hoc ipso quod Patres afferunt, defacto Deus omnia fecisse modo convenientissimo, perinde plane esse, ac si dixissent, ita facere debuisse. Ratio est, quia ex nullo alio fundamento hoc tam constanter contra *Gentiles* & *Manichaeos* potuerunt afferere, quam quia id spectat ad *Sipientiam* & *Bonitatem* divinam: et haec enim intulerunt, omnia semper optima facta esse; que illatio non fuisse legitima, si alii iteri potuerint.

454. Secundum advertendum est, quando Patres dicunt, Deus ita semper optimum fecisse, ut melius fieri non potuerit, non esse intelligentes in hoc sensu, quasi non potuerit fieri *illa* *Exenio* *Bonorum Majorum*, ultra ea quae defacto producta sunt. Fatemur enim Deus posse dispensare in legibus naturalium, compensando per aliquid melius: sensus igitur est, factum semper esse optimum, & non posse esse melius, propter *Optimum* & *Melius* opponitur defectui & deformitati, adeoque quatenus omnem deformitatem seu disproportionem excludit, quemadmodum ex *Philosopho* virtus dicitur esse dispositio ad optimum, hoc est, ad actum non disconvenientem ex *illa* parte a recta ratione etiam si non sit optimus, ut melior dari non possit. His observationes audiamus jam ipsos Patres.

455. S. Augustinus libro 3. de lib. arb. c. 5. *Quidquid tibi vera ratione melius occurrit, hoc scias praeceps Deum, tanquam bonorum omnium conditorem.* Libro de Quantitate animae c. 33. *Dei Justitia factum est, ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint.* & c. 36. ait, ita Deus omnino naturae gradibus ordinasse, ut contemplatorem *Univeritatis* nulla offendere ex *illa* parte deformitas, omnisque animae poena vel premium conferret semper aliquid proportioni justae pulchritudini dispositiōne verum omnium. Lib. 4. de Genesi ad lit. c. 16. *Bona facere si non posset, nullus esset*

potentia; si autem posset nec faceret, magna esset inadvertia. Quia ergo est Omnipotens & Bonus, omnia valde bona fecit. Lib. 1. contra adversarium legis & Prophetarum c. 14. *Aut vero usque adeo despiciendum est, ut homo videat melius aliquid fieri debuisse, & hoc Deum vidisse non putet, aut putet vidisse, & credat facere noluisse, aut voluisse quidem, sed minimi potuisse?* avertat hoc Deus a cordibus piorum!

456. S. Chrysostomus hom. 30. in caput. 12. 1. ad Corinth. *Ceterè enim, quod optimum rectissimumque factum fuit, hoc illum voluisse consentaneum esse debet.*

S. Athanasius Orat. 3. contra Arianos. *Quod enim facit, id ipsum & utile hominibus, & aliter fieri non decuit.* Porro quod utile & decorum est, id sua cura & providentia instituit.

S. Basilius hom. 9. *Vnum hoc habere in mensibus nostris presumptum oportet, quod cum simus boni Dei opificium, & ab illo confemus, omnia circa nos tam modica quam magna dispensante, nihil nobis accidat illo non volente & quod nihil eorum, que nobis accidunt, malum sit, aut tale, ut melius illo aliquid excoigitare queamus.*

457. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum. *Cum Deus sit bonus, si cessaret unquam benefacere, Deus quoque esse cessabit.*

S. Dionysius de divinis Nominibus c. 8. *Justitia Deus laudatur, quod sua cuique pro dignitate tribuat, quod modum, pulchritudinem, ordinem, ordinatum, omnesque distinctiones & ordines, termino qui vere aequissimus est, uniusque definiat, & omnibus sua cuique actionis auctor sit.* *Divina enim Justitia omnia disponit & determinat, omniaque non confusa inter se, nec permixta custodiens, quod cuique accommodatum est, tribuit pro cuiusque dignitate.*

458. S. Damascenus lib. 2. de Fide c. 29. *Si Dei voluntas Providentia est, omnino necesse est, omnia que providentia sunt, secundum rectam rationem optimam & Deo decentissima fieri, ut non sit ea melius fieri.*

459. Respondent adversarij dupliciter. Primum aliqui dicunt, Patres plus non velle, quam quod Deus necessiteret ad faciendum semper suum placitum; id autem quod Deo placet, est optimum, non quidem intrinsecè, sed extrinsecè. Respondent alii, Deus semper operari optimum (ex mente Patrum) respectu finis sibi præfixi, scilicet gloria sua hoc & non alio modo quarendæ.

Sed contra est, quia licet alia quedam SS. Patrum dicta (qua proinde non retuli) possint & debeant ita intelligi, quando, ut jam supra monui, loquuntur de necessitate absoluta, & nullâ facta suppositione, attamen in *Testimonij* allatis, non potuit hæc fuisse mens illorum Patrum. Intentio scopusque eorum erat, afferere, tueri, & docere adversus *Gentiles* & *hæreticos* *Providentiam* Dei circa res omnes creatas, & quod Deus non sit auctor malorum quæ talium. Jam, si tantum afferere voluissent, actus Dei, hoc ipso quod sunt divini, semper esse optimos, Deum semper obtinere.

per obtinere id quod vult, & eo modo quo vult, non tam ejus providentiam, Sapientiam, & in bene operando constantiam ac Bonitatem, quām ejus Potentiam & Liberum arbitriū afferuerint, & nihil contra adversarios docuerint, nec eorum errori doctrinaliter occuruerint, vt pote qui non fuerunt solliciti de Bonitate actuum divinorum in se, nec quōd Deus semper obtineat quod vult, hac enim possent stare cum neglectu inferiorum, eō quōd Deus illa non curaret, & hoc illi volebant, nempe imperfectam & defectuosa est providentiam divinam circa res creatas, vt pote non carentem, ne multa contra debitum rerum ordinem fierent.

460. Ex opposito Patres afferuerunt & defendenterunt, nihil ab adversariis adduci posse inordinatē factū, ita ut praejudicium afferat vniuerso, & non potius illi sit optimum: & quamvis non semper nobis hoc in se appareat, semper tamen id esse presumendum praeumptione fundatā in infinita Sapientia & bonitate Dei, cui repugnaret hujusmodi Vniversi turbatio & deformitas.

461. Probo nunc Conclusionem 3. Ex illo communī principio, quōd Deus vt Auctor naturae non possit violare leges naturae. Hoc sanè non potest alium sensum habere quām hunc: Deus hoc ipso quōd sit auctor naturae, necessitatē habet servandi naturas rerum indemnes: vel: Deus hoc ipso quōd sit auctor naturae, necessitatē ad satisfaciendum legibus naturae, nisi malit bonum debitum bono indebito compensare. Vel: Deus hoc ipso quōd sit auctor naturae, ita adstringitur legibus naturae, vt si non posset bonum debitum compensare bono indebito, necessitaretur ad observandas leges naturae. Nisi enim hoc sensu reduplicetur Auctor naturae, evaderet sensus ridiculus, qualis est iste: Deus vt auctor Naturae, hoc est vt observans leges naturae, non potest eas violare.

462. Probatur denique Conclusio à priori, ratione quam sancti Patres passim insinuarunt. De essentia creaturarum est, vt sint apta manifestare perfectionem Dei sibi communicatam, vel in sui productione exercitam: ergo pariter combinationes quarumcunque creaturarum debent etiam ordinari ad manifestandam perfectiorem divinam, non solum disparatē, & seorsim singula, sed vt combinatae & simul sumptae; nam hāc combinatio etiam quā talis, est effectus non temerē productus: vnde sicut conjunctio Metaphysica prædicatorum, debet esse manifestativa specialiter divinae perfectionis, nec satis est, singula prædicata seorsim esse apta manifestare perfectionem Dei, ad hoc vt inter se possint identificari, alioquin omnis chymæra evaderet possibilis: ita non nisi illa physica conjunctio & combinatio creaturarum debet esse possibilis, quā eriam quā talis specialiter sit apta manifestare perfectionem Dei, v. g. ejus Sapientiam practicam quā Deus constituitur exactissimus artifex & architectus:

Subsumo, atqui si Deus posset ordinem rerum quocunque incepto modo (exempla supra deditus) disponere, hujusmodi dispositio non solum nullam divinam perfectionem manifestaret, sed potius vnicē impelleret intuentes hujusmodi confusionem rerum ad judicandum quōd hujus confusionis auctor vel ignoraverit, quo ordine res quāvis esset ponenda, vel voluerit inceptire & nūgari. ergo impossibilis est hujusmodi arbitria rerum creatarum dispositio & confusio.

463. Scio responsionem solennem esse, hujusmodi confusionem posse servire & intendi ad Deo ad demonstrandū suum absolutum & perfectissimum Dominum, vel Omnipotentem. Ego tamen huic responsioni non possum acquiescere: ad quam proinde exyandam

464. Observandum est, quōd major perfectio Dominij non sit desumenda ex eo, quōd quis possit circa rem suam plures actiones exercere, quām possit alius ex defectu potentia physica: sic qui procul distat à suo fundo, non potest exercere illos actus, quos potest alius suo fundo præfens, & tamen alter non est minūs dominus: idem dic de eo qui non potest bibere suum vinum, aut videre suas imagines, quarum est Dominus. Eodem modo si quis est impeccable, sicut fuit Christus, non possit exercere circa suas pecunias operationes illicitas v. g. prodigalitatis quas potest alius, & tamen ex hac impotentia non inferatur defectus aliquis dominij: Ratio est, quia dominium vnicē diminuitur ex hoc, quōd alius habeat jus in tali re, & vigore hujus juris possit alteri reddere vsum aliquam illicitum aut etiam invalidum. Hoc observato evanescit data responsio. Si enim Deus ideo solum non potest incepte disponere res creatas, vt habeant intrinsecam deformitatem, quia hoc dedecet ipsius Bonitatem & Sapientiam, jam non minuitur perfectio Dominij, quia hāc impossibilitas non inducitur ab alieno jure Deum obligante, sed ab ipsa perfectione Dei: ergo ad perfectionem Divini Dominij incepte requiritur, posse in disponendis & confundendis rebus creatis incepte.

465. Aequū parūm satisfaciunt, qui dicunt, talem rerum deordinationem, ostendere specialiter Omnipotentiam Dei. Hi sanè non aduentur, quōd Omnipotentia Dei aliud non sit quām voluntas Dei; & hæc duo: Possit aliquid facere, & possit velle. in Deo esse idem; adeo vt graves Doctores existimant, ne quidem ratione ratiocinata distingui: illi verò qui sic distingui volunt, factentur tamen, quōd Omnipotentia Dei, sub formalī suo conceptu, sit subordinata voluntati, & quasi merum Medium ad consequendum finem. Quapropter illud solum potest facere Omnipotentia Dei, quod Deus potest velle: ergo priusquam statuat, an Deus aliquid facere possit, videntur & examinandum est, an deceat Deum illud velle: ergo ostendere suam Omnipotentiam, aliud non erit, quām ostendere, se aliquid posse velle & reipsā velle. Ulterius, Deus non potest velle,

velle, nisi cegnoscat practicè, objectum tale esse bonum, hoc est, aptum ad manifestandum perfectionem divinam; hæc autem perfectio non potest præcisè esse: posse esse voluntum: non enim ideo objectum est Bonum, quia est volibile, sed ideo est, & cognoscitur esse volibile, quia est & cognoscitur esse bonum: ergo Sapientia practica Dei non proponit objectum præcisè bonum hoc sensu, quod sit volibile, sed sub aliâ ratione bonitatis, quæ est radix Volibilitatis: sic Genesis 1. dicitur Deus videlicet cuncta quæ fecerat, & erant valde bona, quæ sensus viriæ non est: & erant valde volibilia, seu apta manifestare, quod Deus illa poterat velle: ergo semper debet esse assignabiliis alia Bonitas, apta ad manifestandam aliter perfectionem Dei, quam præcisè, quod sit volibile: alioquin de Deo dixisset Poëta: est pro ratione voluntas, quod dixerat S. Augustinus lib. 9. de Gen. ad litt. c. 7. Negre enim, inquit, Potentia (nempe Voluntas univaria est, sed Sapientia virtute Omnipotens est.

466. Patendum itaque est, quod plurius rerum copulatio à Deo solum & unice possit intendi, in quantum servit ad manifestandam Sapientiam Dei, relictum in artificio; huic autem manifestacioni obstat quæcumque deformitas: est autem deformitas, quoties leges & exigentiae coordinationis debite ita negliguntur, vt in ordine ad decorum univerbi non compenfentur: quare si Deus sine compensatione negaret causis creatis suos effectus debitos, non tam Sapientis, quam imperiti artificis argumentum daret, vt agnoverit etiam D. Thomas 1. contra Gentes c. 81. n. 4. Sapienti, inquit, Voluntas ex hoc quod est de causa (hoc est ex eo quod velit causam) est de effectu, quæ ex causa de necessitate sequitur: statum enim est, velle solum existere super terram, & non esse diei daritatem. Idem S. Thomas c. 96. n. 2. comprehendit paucis ea quæ paulo ante diximus. Voluntas Dei, inquit, in alia à se fertur, in quantum vultum & amando suum esse & suam Bonitatem, vultum diffundi secundum quod possibile est, per similitudinis communicationem, hoc autem est bonum univicius rei, vt similitudinem divinam partipet: igitur Deus univiciusque rei vult bonitatem.

467. Confirmatur à paritate. Sicut Veracitatem Dei necessitat Deum ad non facienda Miracula & alia signa credibilitatis in favorem Articuli fuisse, quia dederat Veracitatem Dei, Articulum falsum reddi eam summa fide credibilem, quæ potest reddi credibilis articulus verus, ita Sapientia divina necessitat Deum ad nihil faciendum ejusmodi quod si fieret ab aliquo potente despere, esset argumentum actualis insipientia exercebitur; cuiusmodi argumentum esset profecto talis deformitas univerbi; qualem supra descripsimus, & quam possibilem esse dicunt adversarii. Et sicut ad Veracitatem Dei pertinet, non loqui nisi adhibitis talibus signis, quæ prudenter suadeant Veracitatem Dei per hujusmodi signa defacto exerceri, adeoque mereatur reverentiam per assensum, ita ad Sapientiam Dei pertinet, non operari ad

extra, nisi taliter & talia, quæ ostendant Sapientiam Dei in hujusmodi operibus exerceri, vt exerceat ad sui reverentiam per assensum & admirationem.

§. III.

Solvuntur Objectiones.

468. Objicitur 1. S. Augustinus lib. 26. contra Faustum c. 3. Deus, inquit, creator & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit: id enim erit cuique rei naturale, quod ille fecerit, a quo est omnis modus, numerus & ordo naturæ. *¶* Hæc verba potius nostra sententiaæ favent, nisi adversarij velint, quod S. Augustinus omnes Leges rebus creatis inditas neget, quod tamen ab ipso alienissimum est. audiamus ipsum lib. 9. de Genesi ad litt. c. 17. & 18. vbi declarat discrimen inter effectus naturales & supernaturales. *Omnis iste*, inquit, *naturæ ystatissimus cursus* habet quasdam naturales leges suas, secundum quas & Spiritus vita qui creatus est, habet quosdam appetitus suos determinato quodam modo &c. & elementa mundi hujus corporei habent definitam vim qualitatemque suam, quid vnumquodque valeat vel non valeat, quid de quo fieri possit vel non possit &c. Super hunc autem motum cursumque rerum naturalem, potestas creatoris habet apud se posse de his omnibus facere aliud, quam eorum quasi seminales rationes habent &c. Alius ergo est rerum modus quod illa herba sic germinat, illa sic, illa etas parit, illa non parit, homo loqui potest, pescus non potest: horum & talium modorum rationes non tantum in Deo sunt, sed ab illo etiam rebus creatis inditæ atque concretae.

469. Objicitur 2. Repugnat per solam liberalitatem exercitam inferri donatori necessitatem amplius beneficiandi: quia liberalis donator non plus gravatur, quam sponte velit: ergo potest Deus esse liberalis producendo creaturas absque eo, quod inde gravetur ad ulterius beneficiendum, conferendo ea quæ exiguntur à creaturis, & quibus indigent. *¶* Distinguendo antecedens, si prior liberalitas fieri possit per voluntatem quæ non sùt essentialiter etiam voluntio posterioris, concedo antecedens: sic qui ducit uxorem, quamvis liberè ducat, obligatur tamen postea ad praestandos actus Matrimonio annexos, quia voluntio Matrimonij est formalissime voluntio obligatoria ad actus illos, infertque necessitatem vel illos ponendi, vel peccandi, nisi conjunx obligationem remittat. item qui donat alteri fundum, tenetur eum postea tradere, non deteriorare. Pari modo, potest quidem Deus nolle creare mundum, sed non potest eum velle nisi voluntate ordinante creaturas ad gloriam suam; cum sic ordinari sit de essentia creaturarum, necessitaturque ad eas sic gubernandas, quo modo sunt aptæ conducere ad gloriam Dei: hæc igitur necessitas non tam tendit ad praestandum debitum creaturæ, quam quod Deus debet sibi ipsi ob infinitam suam perfectionem, cui repugnat aliquid indecenter

center fieri, fundaturque in necessitate creaturarum, ut aliter esse non possiat, nisi quatenus apte sunt manifestare Sapientiam & Bonitatem Dei, ut declaratum est.

470. Confirmatur responsio ex D. Thoma 2. contra Gentes c. 30. n. 4. Scendum est, inquit, quod si rerum creatarum universitas consideretur, prout sunt a primo principio, inveniuntur dependere ex voluntate non ex necessitate principi, nisi necessitate sup-

positionis: si vero comparentur ad principia proxima, invenientur necessitatem habere absolutam; nihil enim prohibet, aliqua principia non ex necessitate produci, quibus tamen possit de necessitate sequitur talis effectus. Similiter autem quod tales rerum natura a Deo producerentur, voluntarium fuit, quod autem ei statutus aliquid proveniat vel existat, absolutam necessitatem habet.

C A P V T V.

DE PRÆDESTINATIONE SALVANDORVM, ET REPROBATIONE DAMNANDORVM.

CONTROVERSIA I.

An salvâ Libertate nostrorum actuum possint à Deo ijdem Actus prædefiniri.

471. Status questionis est, an Deus possit circa nostros Actus Liberos Bonos elicere tale Decretum; Quia video (per Scientiam Medium) quod si Petrus haberet auxilium A. quo illuminaretur ad actum Charitatis, eliceret actum Charitatis, ideo ad hunc actum obtinendum decerno Petro pro tali instanti auxilium A. hoc decretum vocatus Prædefinitio, & esset causa actus primi proximi, & mediante hoc esset etiam causa ipsius actus secundi, & ex suo modo tendendi esset essentialiter connexum cum tali actu futuro pro tali instanti. Ratio dubitandi est, quia tali decreto videri posset ledi humana libertas, ad hanc enim spectare videtur, ut omnia quæ præcedunt ut causa, sint indifferentia ad actus oppositos, & cum vtrouis conjungibilia.

472. Prima Sententia negat has Prædefinitiones esse possibles. Ita senferunt quidem innominati Theologi apud Suarez. Opusculo 1. lib. c. 16. n. 3. Eadem Sententia tribuitur Vasquezio ab Arriaga disp. 8. de Animâ s. 3. quia eam docuisset hic disp. 99. c. 4. sed immerito, prout etiam observavit Fallosus hic a. 4. dubit. 4. Vasquez enim solum negat illas Prædefinitiones, quæ sint independentes à Scientia Media, & in re ipsa essent physica Prædeterminatio, lœdens libertatem; verba Vasquez sunt hæc. n. 25. *Quod spectat ad Prædefinitionem Dei non prævisâ prædeterminatione nostrâ etiam sub conditione, jam satis explosta est, ex ea enim sequi videtur necessitas non tantum sequens aut concomitans, sed precedens, quâ quidem nostram libertatem omnino lœdi satis superque ostensum est.* Prædefinitiones acriter impugnat Valentinus Heritze disp. 23. c. 6. 14.

473. Secunda & vera Sententia affirmat omnes nostros bonos actus à Deo sic prædefiniri.

Probatur imprimis Authoritæ S. Augustini, libro de Prædestinatione. S. S. c. 10. *Fidei*, inquit, *Charitatis opera, quæ per Dei gratiam fuerint prædestinata, recte prædefinita dicuntur. Authoritate Apostoli: Creati in operibus bonis quæ preparavit Deus.*

Consentit Augustino D. Thomas in eundem locum S. Pauli. *Nihil enim*, inquit, *aliud est Prædestinationis, quâm præparatio beneficiorum Dei, int̄ quæ beneficia computantur. Et ipsa opera nostra. Dicitur autem Deus nobis aliqua præparare, in quantum disponit se daturum nobis.*

474. Accedit Fulgentius lib. 1. ad Monim. in eundem locum S. Pauli: *Sicut*, inquit, *Salomon dicit, quia præparatus voluntas à Domino, sic etiam bona opera nostra Paulus à Domino afferit præparata, hoc est in prædestinatione disposita. Et sicut ergo præparata est per prædestinationem voluntas à Domino quâ bonum velim, sic etiam opera bona præparavit Deus, ut in illis ambulemus.*

475. Declaratur nunc Conclusio in exemplo. Posset mihi Deus revelare, quid si esset petiturus eleemosynam à Petro, esset mihi eam daturus ex amore Dei: quâ revelatione habita possem ego ex intentione promovendi occasionaliiter meritum Petri, petere ab eodem eleemosynam: quo casu nemo diceret, quid mea petitio tolleret Petro libertatem dandi eleemosynam, & tamen mea petitio procederet ex intentione & cognitione infallibiliter connexis cùm datione eleemosynæ quatenus nimurum penderent à divinâ revelatione: ergo nec prædefinitio divina tollit libertatem actuum prædefinitorum.

476. Ratio